

אחל מחברת פ"א.

פנ. ויפג לבו (בראשית מה כו), אל תתני פונת לך (אייה ב יח), על כן תפוג תורה (חבקוק א ד), אמר ענן רפיון הם, ואינם כי אם עניין המורה בראות התרגום וריהם לא נמר (ירמיה מה יא), וריזחה לא פג, כמו לא הומר ריהם. ופירוש יופג לבו, בתהלה כאשרמו לו עוזר יוסוף חי האמין, אהיב החומר לבו מאותה האמונה, כי לא האמין להם עד שראה העגלות וידע כי נמנעו עמלות ליציא ממצרים שלא ישאו התבואה ותחזור הארץ, ועל זה אמר ויתן להם עמלות על פי פרעה (בראשית מה כא), והואו אתה צוית זאת עשו (שם שם יט), אתה צוית מאתי שלא יצאו עמלות מצרים אך לצורך אביך, קחו עמלות לטפכם. ואמר חלק ב' התנהנה הנטה פניה (שיר ב יג), ואני זכרתי בחשובת הנטה: פג. החלק ב' הלקים, חלק א' בליך פג (איוב כה יז), ויפגוו (בראשית מט בד), והחלק ב' מפוז ומכרבר (شب ו טו), והם חלק אחד, ופת' מפה מעדת

עצמו בעדרי זרב, ושרשם פוג, בראית דנסות זין ויפגוו:
פח. הביא והפחתם אותו (מלאכי א יג) עם פח יקש (הושע ט ח), והפחתם שרשנו נפה, מלשון נפה באש פח (ישעה נד ט). והביא מפה נפש (איוב יא כ) עם יופח באפו (בראשית ב ז), והוא מלשון התרגום דרבון נפש (דברים כה סה), מפה נפש, ושרשם נפה. והביא בחלק אחר עד שיופח היום (שיר ב יז) עם סיר נפה (ירמיה א יג), לפחת עליו אש (יהזקאל כג ב), ושרש יופח פוח, ושרש נפה ולפח נפה, כמו לגעת נגע. והביא בחלק האחרון פחת יהודה (חנוך א א), והפחחות (אסתר ח ט), להיות פחם בארץ יהודה (נחמתה ה יד) שהוא חסר ודרינו פחתם, פחת שללים, וכמוו ויעשו להם כתובנים עצבים (הושע יג ב), דינו כתובנותם, כתבונה שליהם, וכמוות יהיו עשויהם:

פרק. פק השמן (ש"א י א), מים מפכים (יהזקאל מו ב), אמר עניין אסוך המת, והוא כבר דין אסוך מלשון סיכה, ועוד כי מפכים איני מעוני פק, כי מפכים כמו מבכים, ועוניו כמו גנרים, מן מבכי נהרות החבש (איוב כה יא), ושרשו פכה. והביא בחלק ב' ותשם בפק עיניה (מ"ב ט ל), ולא נזכר הפוכות המלאה, כי עניינו ותשם פוך בעיניה, וכי תקרע בפק עיניך (ירמיה ד ל) עומד על ישרו, כי הקירעה נופלת על העינים ולא על החזק, ופק הוא כחל בערבי, והוא אכנים שעורפים ושותקים אותם לסתות העינים ולרפאותם ולהגיותם. והביא בחלק ג' הגני מרביין בפק אבןך (ישעה נד יא), אבני פוך (דה"א כט ב), והם מן ותשם בפק עיניה, אבני יקירות הרומות לטראי הפוך, וכן נקראו אבני פוך על שם המראה והגנוון:

פל. החלק ו' מחלקות, ושרש פל ב' אויתות אין בעברית כי אם פל, נפל, פלא, חפל. ואמר בחלק א' ונחת בפלילים (שמות כא כב), והג� מה שאמר איוב כי היא ומה והוא עון פלילים (איוב לא יא), וכנה פתרי כי איוב הגדיק עצמו ואמר אם הנינוות על יתום ידי כי אראה בשער עורתינו כתפי משכמתה חפל ואורעי מקנה תשבר, ואם עלי אדרמתי תועק שנולתי החועלם העובדים אותה, תהה חמה יצא חזות, כך אמר אם נפתחה לביו על איש ועל פתח רعي

ארבתי תחתן לאחר אשתי, אמר אהרי בן כי היא ומה והוא עון פלילים, בכל הדברים שאדם עשרה לחבירו דין פלילים וריעום נופל בהם, כי כאשר עשה בן יעשה לו, אך באשת חבירו ומה שיעשה לו לא יתרכן לעשות לו באישר עשה, ואעפ"כ אני מקבל עלי דין זה אם עשתי כן. והביא חלק נ' הנבלים היו בארץ (בראשית ו ד), והוא לו להביא בחלוקת זה נופל יבול (איוב י ז). מן החילים הכאים על הר נדול היה נופל, וצור יעתק ממקומו, ובמוות לא נופל אני מכם (שם יב ג), אמר אלהם יש לי לבב במנוכם להבן כל החמה, אך אין אני מתפאר שאני נדול מכם, כי מה עני לא חזר אני אחר איש רבר אמר נט ליבב נוכם. מהם ומפל בר נשבר (עמוס ח א), כאשר יתיקרו החטים ויעלו דמיים או נשבר, כמו שאמר להקטין אישת ולהגדיל שקל, והוא חבר ומפל בר נשבר עס לא נופל אני, אך ברעת נפילה פרשו. ואמר והקروب אלו היאל כל חפל מבלי מלחה (איוב ו ז), אל טח חפל (יהוקאל יג יא), ולא פרשות, ואני קבלתי מנדולי הדור שפיזוש חל חין תבשיל שאינו מבושל כל צרכו, והוא בלא מלחה הרי שתיתך רעות, וכן פרישו טה הפל, אותן הלבנים שעושים לבנות בנין שאין שרופים כל צרכם, ואם יטוחו על אותן לבנים טיה של סיד יפל הבניין מיר:

פס. אמר בחלק א' כי פכו אמונם (תחליטים יב ב), ושורשת פס, בדנשות הסט"ז, בשקל חמו, תחם, וכן פשת בר (שם עב טו) שהביא בחלוקת פס יא (דניאל ה ה), נתנה פסים (בראשית לו ג), כלם שדרת פס, כי פשת ופסים דנשות סט"ז, ופודש פשת יד מלא, קף בר יהוה בראש הריט, שאין דרך בני לוזע שם, ירעש כלכנון פריג. וכנתנה פסיט, פתר' וכנתנה מנוגנים כמו קף היד. והבר עמהה אם פשה תפשה המסתחת (ויקרא יג ז). ושורשו פשה, כמו ראה הראה, ואמר ענן אחד לחך, ולא פרש, ושתה תפשה כתרגומו לשון התוספת, ואית' יטה החבירו מנהה עם פשת בר, חוספת בר, אין זה כי אם דבר הפלא, סדר שמשמעות תוכואה אפי" בחרום ירעש הרבה:

בע. הופיע מחד ארן (דרכו לנ' ב), הופיעו (תחליטים ס ב), יצעק (יהוקאל כה ז) ולא פרשות, ופירושם לשון נונה, ושורש יפע, ואלה מטען הירויין אשר הסר וח ס"ד:

פ. חלקו נ' החלקים, פ' ה, פ' צrisk (טשי י לא), והבר להם כי כתני יארוני (איוב ל ייח), ולא פרשו, וכפה פרתר, בגין כה יתחפש לבושי כפי כתני יארוני, פ' בהתלה כשהיהו בריא ושםן ברב כה היה מתחפש לבושי ממען מרבי שמי, ועתה כפי כתני יארוני, אוור שלא היה רחב כי בחרת כי כתני יכול לאווני מרוב כחש ולבב מתני, וו"ט ברב כה יתחפש לבושי, עתה בעבור השמן שהמלבוש דבק לעור וכמודת כתני כך יראה שםנו אוור כי במקומות הוא דבוק הלבוש לעור יותר. והביא הן אני כביך לאל (שם לנ ו) עם לפי רוכ החניט (ויקרא כה טו), ואני כי אם בלשון פ' צrisk, ופירושו, אמר אליהא לאיוב הן אני כמו שאמרת לאל שיתן לך טוען שירוק אמרץ ואבב מעלה, כמו שאמר בפק ואימחק אל תבעתני (איוב יג כא). אמר אליהא הנה כי אשר בקשת, הנה אימת לא תבעתק ואכפי עליך לא ייכבר (שם לנ ז) כי מהמר קורעת גם אני כמוך. ושורש זה פה או פ', ובמקומות הכנאים חבירו היא השרש או יוד' השרש,

ונתנו י'ד כינוי המזכיר לנפשו, ואנו פ' יזכר המכotta (תהלים מט ר), כי כבר עלדים לאמר פ' או פ' :

פ'ג. חלקו ד' חלקים, אמר בצתה פיך (יהוקאל ב ח), בצתה פיך (שופטים יא לה), שרשם פצתה, וחלקי פין קרים (איוב לה כד) ורעו ושרשתם פון, וחלק ד' מפין וחרב (משליה בה יח), יפותץ סלע (ירמיה בן בט), שרשם פין, כמו מבין, יכון, והבר עמהם ונפין את עוליך (תהלים קלוי ט), וגבעין הבדים (שופטים ז יט), ושרשם נפין, והבר עמהם ויפצעני (איוב מו יב), ושרשו פון, מישרש יפותץ סלע (ירמיה בן בט), אך כאשר נכללו האותיות הנפרה היו של השרש, כמו י'ו לועך (משליה בן ב) ביעלו דם (איוב לט ל) :

פר. חלקו ח' חלקים, א' פר אחד (שמות בת א), ופרה ודוב (ישעה יא ז), ב' פרי עין הדר (ויקרא בן ט), ושרשו פרה, מן פרה ורבה (בראשית לה יא), והבר עמהם בן פרה (שב מט בכ), והארכנה פארחותיו (יהוקאל לא ה), והוא החלק אחר עניין ענפים, ושרשו פרה, ומיענינו לא תחאר אהירך (דברים כד ב) עקר ועקרו. ואמר בחלק ג' אתה פורה (תהלים עד יג), פור החפורה (ישעה כד יט), ויפרפרני (איוב מו יב), ולא פרשים, וענינים לשון פירורין משלנון התלמוד, והם עניין אחד עם עניין ח' שחילק לשון פורים, הפל פור (אסטור ג ז), אשר פרשו הפל נורל, בבירורי תבואה, קסמים קטנים בפירותם. ואחד ח'ק אחר מפראותם ברדים (ישעה מד כה), אם תפנו את בריתם היום (ירמיה לג כ), ושרשו פור:

פ'. ופשו פרשוי (חבקוק א ח), כי גפושו בענלה דשא (ירמיה ג יא), ויצאתם ופשתם (מלאכי ג ב), ולא ידע בפש (איוב לה טז), ולא פרשים, ופירושם לשון רבוי ונידול כתרגום פורו ורכבו (בראשית א בכ), פושו וסנו, ופת' לא ידע בפש, אמר לאיוב על אשר היה אומר כי בלי עין מקבל יסורים, אמר ועתה כי אין פקד עליו אףו, על אין ועל לא דבר פקד אףו עליו הבורא, ולא ידע איוב ברב מאיד שהטהא קורם זה, מישל למילך שהכעיסו אחד מעבדיו בעפסים הרבה, וסעם אחת על מעט שהטהה הכהן, והוא לא הבין במה שהביעיסו בתחלה, נטר לו איבה בלבו עד שעלה נקמתו ממנה על מעט:

חת. פתות אותה (ויקרא ב ז), שראו פתח, ורגשות תיו פתיהם יורה עלי, ואמר בחלק ב' פתיתני ח' ואפתה (ירמיה ב ז), כי יפתח איש (שמות בכ טו), ואמי עניין מרוחב ח', וכן ח'ם. והבר עמהם כי ערוך מהתמול פתחה (ישעה ל לג), ופתחה התהייו שרש, ומשקל פתחה, וכל עצי השדרה עליו עלפה (יהוקאל לא טו), וקמן חטף ושרק אחד ח', כמו קדרלו גדרלו, הללו כרוב גדרלו (תהלים קג ב), ופירוש פתחה ניהנים, וכן פירוש הפסיק כי ערוך מהתמול פתחה, נאמר על אברון סנהירוב, אמר כי יילו בוה, כי ערוך הוא ניהנים להילו, גם הוא למילך הוכן, וכבר ניהנים לשון זכר ונכחן היא, הוכן ערוך, חור בלשון נכחן מדורותה אש ועצים הרבה נשמת ה' בכתל נפרית בוערה בה:

טgal. לא בא בפי בשור פגול (יהוקאל ד יד), לא פרשו, ואמר בתרגום ירושלמי: בשר כוס כום, וכן פרשו רוכבינו:

טגע. חלק ב' חלקים, והם ג', כי יופגע במקום (בראשית כה יא) על פ' פשוטו, ופגעה חבל נביאים (ש"א י ה) עניין פגעה כאשר אמר, אך ופגעה ל'.

בעזרן (בראשית ג' ח), אל הפנוי כי (ירות א טו), אל חפנע (ירמיה ז טז) بعد העם הזה, אין לשון פניה כי אם לשון בקשה וגהנן. חלק ני ויפגע בו ימות (מ"א ב כה):

פיגר. פרשטיי בהשיבות פנו: פטרא. אמר במחברתו פוטר מים ראשית מדון (משלי יז יד), וצריך לעשות פרוש לפירושו, וזה הוא, ספר הפסים כאשר יהל לפטור מהסביר אכן אחת יהל להפתה, אם לא ימחרו לנו בלו ישחת ויהרג, ואזיך גייעה הרבה אחיכ לסתמו, וכן המריבה בתהלה קלה היא לתקנתה, אך כאשר תחנול רכה המהלקת, והוא לפניו התナルע הריב נטויש:

שלג. הלקו ב' הلكים, והם אחת לשון חלוק, והבלנים הם התעלות שהנין מפלג להשכותה הנין, וווכיה על זה פלני מים לב מלך ביד היה על כל אשר יփין יטנו (משליל כא א'), כמו תעלות חמים ששומר הפרדס מולייכם לערוגות הנטיעים פעעם לבאן ופעעם לבאן. ופרש כי בימיו נבלנה הארץ (בראשית י כה), כך פישטו, בימי נבלנו חyi בני האדם, שם למחיצות, כי אביו היה ת'ק שני, ובנו הור לר'ג, ופלג מהי הראשונים:

פלחת. הלקו ב' הلكים בעלי צורך, כי אין בעברית אלא הלק אחד והוא בלחה רכב (שופטים ט נג) וחכרי, והשני שהביא לשון תרגום ד' אנחנו פלחון (דניאל ג ז), ולמה לא עשה כן נמחברת עבד שיחלקנו ב' הلكים, א' ועבדך שיש שנים (דברים טו יב), והב' וייש אלהים (בראשית א ז), ועוד אלהים, למה עשה הלקים מעברי ותרגם, כי בכל דברינו יש לי נגנום:

פלמוני. (דניאל ח יג) כתבו ולא פרשו, והוא מלה מרכיבת פלמוני אלמוני (ירות ד א), שפירושם נפטר ונעלם, פלני כמו והוא פלאי (שופטים יג יח), נסתה, אלמוני כמו עלםוני לשון העלמה, בחלווף אל'ף בעין, כמו מארבליין: מערבלין:

פלין. פלאות בעתני (ישעה בא ד), יתפלצון (איוב ט ז), ואחר יתבן מנורות אשר עשתה פלאות לאשרה (מ"א טו יג), וכן הוא, אך לא פרש היין, והוא לשון רעה, והחותורה מכנה חפהaza לשון גנות:

פסחת. הלקו ב': הلكים, לשון עיר ופסח (שב' ח), ולשון זבה פסה (שםות יב נו), והם [מן אשר] פסה (שם) וענינו דלגן, אשר דלגן על כתבי בני ישראל: פעם. הלקו ד' הلكים, א' הפעם אודה את ה' (בראשית בט לה), וא' המהלקות השני לפעמו במחנה דן (שופטים ג' כה), ונראה לי מחלוקת הפעם אודה את ה', פעמו, פעם בפעם, והוא הביאו בחלק ותחפעם רוחו (בראשית מא ח) שהוא לשון שבר, ומה עניין לשברו במחנה דן, יותרה היה נכון להזכיר כאשר אמרתי, או בחלק מה יפו פעמייך (שיר ז ב), לאעמו כמו לאשר ולכונן צערינו ופעמיין. וחבר הולם פעם (ישעה מא ז) בחלק מה יפו פעמעך, והוא לו לחבירו או עם הרימה פעמעך (תהלים עד ג) שהם עניין מהלומות, והוא עניין הולם במלומות, או עם ידו יכה חבירו פעם אחרית, כי בן דרכ תריש ברזל, כי מה עניין הולם פעם הולם פצם. חבר פצע והברורה (ישעה א ז) עם הרעת ארץ פצמתה (תהלים ס ד),

וענין ב עצמה כמו קרעת מחרני וקרו לו הלוני (ירמיה כב יד), ופציט ליה חרכין: פצר. הלק העצירה פים (ש"א יג נא) מן און ותרפים הפצץ (שם טו גג), וופארם בס מאד (בראשית יט י), וענין אחד להם, פצירה פים, הרבה פיות, וופארם בס, הרבה להם תחוננים וזוייסים, און ותרפים הפצץ אשפרעטען בלען: פרד. הלקו ני הלקים, א' הפרד והגמל (וכריה יד טו), איש על פרדו (שב"ב יג גט), חלק ב' עם הזונות יפרדו (הושע ר' יד), והיה לו להברו עס הפרד והגמל, כי הוא מדבר ברוך הוננות והתינוק, ואין בכחות שטופ זטה כמו אלה קרובינו ענין הם, ובענין הם רוחקי ענין, כי פטי פרודות כמו שפרשתי לטעלת, כמו פרודות, ופרט כרמק (ויקרא יט י), פרותות של תבואה, אומר כי מפני מניעת נשים עבשו או יבשו פרודות התובאה תחת אנרכוי העפ' שהם נורעים שם: פרג. הדרלו פרוון (שופטים ה ז), לא פרשו, כי הם ערומים קפנות ישועים בימי השלום להשתעשע בהם:

פרול. הביא מלחה יהורה שאינה במקרא כי אם בתרגום, וכבר לו שהוא בערבי לא הביא במחברת בית:

פרהה (איוב ל יב). דנתיו למעללה.

פרט. הלקו ני הלקים, מפרים פרסה (דברים יד ח) והברין, ואמר לשון צערנים, ואינו בן, אך הלק אחד הן עם פרים פרסת מלכתחך (דניאל ה כח), לשון חותך, וכמויהם פרש לרוב לחטף (ישעיה נה ז), פרשה צוין בידיה (אייבא א ז), הפסכה ובצעה הלחט מאין מהם שיחזק לה כרך האבלים, ורעת התרעין כן פרטה לא הטרטו שתרגנו לא סדייא (דברים יד ז), בזו נסדק בלשון תלמוד, אע"פ שאמר מטלא פטלא, שהוא עין צערנים, כי טלא עין טפרא, לא נקרא כן כי אם בעברו חתיכות הצערנים. והוא לו להביא חלק ב' וזרשי מכורת (ישעיה יט ח) ותברין, אף כי הח כתובים בשין, כי בן דרכו להביא בעלי ט' ובעלי שין ביחיד להוות מתברתו אחר:

פרע. הלקו ני הלקים, והוא ד' הלקים. הלק א' כי פרע הוא (שזהות לב בה), כמו גלי, לשון פרעת טילה שהוא גלי. הלק ב' בפרוע פרעות (שופטים ה ב), שהוא לשון נקבה, ופת' כאשר ינקמו האמות נקמות בישראל ומתקברות עליהם, כמו כן בהתניב עס, שישראל התגברו על האמות ברכו ה', וכמותו כוס ישועות איש ואבשם ה' אקררא (תהלים קטו י). צירה וכןן אמצאה ובשם ה' אקררא (שם שמ ג), וכמויהם באלהים אהיל דבר בה אהיל דבר (שם גו יא), בזה"ד ובמדרחוב אהילנו. וולק נ' ופצע את ראש האשה (כדברי ה יח), ופצע לא ישלו (יזהקל מוד ב), ראשיכם אל חפרעו (ויקרא י ו). וולק ד' ותפרעו כל עצתי (טשל' א כה), פרעהו אל תצבר בו שפה טולו (שם ד טו), לא אפרע לא אchos ולא ארחים (יזהקל כד יד), חפריעו את העם (שבות ה ד), ובlaps לשון אחורנית, מלשון התלמוד למפרע:

פרש. פרשתי למעללה למה נקראו פרשים: פרשן (עורא ד יא). לא פרשו, ופת' פרוש אגרת נשתוון, כי רוב המרוביים מהותם מרכיבים במלות ברמו אותיות, כאשר פרשתי בורויר ורטען, וכן פרשן, גימ"ל מאגרת, כי מנשותון:

פרשׂוֹן (אוֹבָר כוֹ ט). כמו כן מורכב, פרשׂ אֶזְעָלִי עַנְנוּ, וכאשר נוספה הויין על מלת פרשׂ חלֵף ש' לשׁוֹן לצתצח הקרייה, כי אם הוה פרשוֹ לא יפרישׂ בין שׁוֹן ווֹין:

פְּרָתִים. פְּרָתִים (אֲסֻתָּר אַג), לֹא פְּרָשׂוֹ, וְהַמִּפְתָּחוֹת שֶׁל עַכְרַת הַגְּנָדָר וְהַמִּסְתָּחָת, וְרַדְיוֹן פְּרָתִים, מַעֲבָר בָּרָת, וּנוֹסְפָה כוֹ מַסּ, כְּמוֹ בְּשִׁלְשָׁם וְחַנְמָן וּרְיקָם וְפְתָאָם, וְאֶל עַמוֹּן יַאֲצֵן מִכְלָל לְאָוֹם: פְּשָׁע. כי בְּפָשָׁע בֵּינוֹ וּבֵין הַמֹּות (שׁוֹא בְּג), אֲפָשָׂעה כָּה (יִשְׁעָה כוֹ ד), עַד הַמִּפְשָׂעה (דְּהִיא יִתְד), לֹא פְּרָשׂוֹ, וּעֲנֵינָם עַנְיָן פְּסִיעָה לְשׁוֹן תְּלִמּוֹד, וּפְרָשׂוֹ עַד הַמִּפְשָׂעה, קָרָע מְלֻבָּשִׁים עַד הַמָּקוֹם שֶׁאָדָם פּוֹתֵחַ שָׁוֹקֵוֹ לְצֹעֵר וּלְפָסּוֹעַ וְהַמִּעְנוּבּוֹת:

וְתַשְׁלִים מַחְבָּרָת פְּאָא:

אָחָל מַחְבָּרָת צְדִי

צָא. ברוך אתה בצדך (דברים כה ו), חסר משורש יְדִי הַיּוֹסֵר, ושורש יְצָא, וחלק בְּיַצָּאת הָאָדָם (יְהֹוקָאֵל ד בְּבָ), אֶת צָדִיך (דברים כג יִד), ואני אומר כי מלאלה צָא תאמֵר לו (יִשְׁעָה לְכָבָ). והוא חברו בחלק ראשון, ויתכונו שניהם על הלשון:

צָב. צָבֵי הֵיא (יְהֹוקָאֵל בְּוָ), וְצָבֵי עַדְיוֹ (שְׁטָב וּבָ), חַבְּרִים עַט לְשׁוֹן חֲרוֹנָם, וּבְמַצְבָּיה עַבְרָ (דְּרַנְיאֵל ד לְבָ), דִי הוֹהָ צָבֵי (שְׁמָה יִתְ), וַיְהִי חַבְּרוּ, אֶךְ כַּאֲשֶׁר חַבְּרָ וְהַנְּצָבָה לֹא יְכַלְלֵל (וּכְרִיה יָא טָו) עַט וּצְבָתָה בְּטָמָה (כְּמַדְבָּר הַבָּוֹ), לְצָבָות בְּטָן (שְׁמָה כָּבָ), שְׁחָתָה מְהֻכְּרָתוֹ, יִיְהַנְּצָבָה כְּמוֹ הַחוֹזֶק, וְהַחֲפָץ הַחוֹלָה וְהַנְּשָׁבָרָת שָׁאָנָה יְכֹלָה לְהִזְבָּת. וּבְשָׁרָשׂ צָב הַשְּׁרוֹשִׁים, כי מַהְם צָבָה, וְמַהְם צָבֵב, בָּאָבִים וּבְנָפְרָדִים (יִשְׁעָה סָו בָּ), בְּשִׁקְלָל סְלִים וּקְלִים, וְצָבָ עַבְּסָם לֹא פְּרָשׂוֹ, וְהַמִּלְשָׁן כְּסָות, כְּתָרִינִי מַחְפִּין (בְּמַדְבָּר זָג):

צָגָן. וַיְצָגַן אֶת הַמְּקָלוֹת (בְּרָאִישׁ לְלָחָ), אֲצִינָה נָא עַמְקָן (שְׁמָה לְגָטוֹ), אָמֵר לְשׁוֹן קְמָה, וְהַמִּלְשָׁן הַעֲמָדָה, וּשְׁרָשָׁסָגָן, כְּמוֹ יוֹפֵל נְפָל, וַיְצָגַן נְגָן:

צָד. סְלִעִי וּמְצָודָה (תְּהִלִּים יְחָד ג), מְצָודָם גְּדוֹלָם (קְהַלְתָּה ט יִד), שְׁרָשָׁסָ צָד, וְחַבְּרָ עַמְּהָם מְצָדוֹת סְלִיעִים (יִשְׁעָה לְגָטוֹ), וּשְׁרָשָׁסָמָ צָד, כי הַמִּים שְׁרָשָׁסָ כְּמָם וּוּבָאוֹ עד לְמַצָּד לְחוֹיד (דְּהִיא יִבְטָו). וְאָמֵר חַלְקָבְּיַ אֶמְצָד אַרְוֹן בְּרִית הֵי (רְדָבִרִים לְאָבוֹ), צָרָה אָוֹרָה (שׁוֹא בְּבָ), וְהַוָּא בְּשִׁקְלָל סְבָה, וּשְׁרָשָׁסָ צָד, וְאָמֵר בְּחַלְקָה הֵי צָד צָרוֹנִי (אֵיכָה בְּגָבָ), הַצָּד צָד (בְּרָאִישׁ כּוֹ לָגָן) וְחַבְּרָ עַמְּהָם וְאָשָׁר לֹא צָרָה (שְׁמוֹת כָּא גַּיְ), צָרָה אֶת נְפָשִׁי (שְׁיָא בְּדָבָ), וְהַוָּא לֹא הַבִּין דְּבָר בְּשָׁרוֹשִׁים וּבְעֲנֵינִים, כי לֹא הַבִּין צָד לְצָרָה, וְנִמְּנָא רָאִיתִי בְּפָרוֹשִׁי הַרְבָּה הַגָּדוֹל וּרְבָנָא שְׁלָמָה הַצְּרָפָתִי שְׁהָאָשִׁימָו עַל אָשָׁר חַבְּרָ וְאָשָׁר לֹא צָרָה עַמְּהָם צָרָ בְּפָרָשָׁת וְאֶלְהָ המִשְׁפְּטִים:

צָהָן. וְהַשְּׁבַּע בְּעַחֲדָות נְפָשָׁךְ (יִשְׁעָה נָה יִאָ), שְׁכָנוּ צָחָה (תְּהִלִּים טה וָזָה), אָמֵר עַנְיָן צָהָן, וְהַמִּדְבָּרִי, אֶךְ שְׁרָשָׁסָ צָחָה, וְכֵן בְּחַלְקָה השְׁנִי צָהָן מְחַלָּב (אֵיכָה ד ז), שְׁרָשָׁסָ צָחָה, וּבְעַבְּרוּ הַחַיִּת נְמַנֵּעַ דְּנָשָׁותָו:

צל. אמר בחלק א' צל המועלות (ישעה לח ח), צללי ערב (ירמיה ו ד), ושרשם צלל, וכן בחלק ב' צלצל שמע (תהלים קג ח), הצלה שז אוניו (שיה ג יא) שרשם צלל. והחלק ה' לשון מצולה, שרשם צול. והחלק ד' יציל והצללה, וחלק ה' ויתנצלו בני ישראל (שמות לג ו), שרשם נצל. חלק ו' צלי אש (שם יב ח), לצלה (שיה ב ט), שרשם צלה, כמו לבנות בנה, וצל בshell מוקם עד כי נלאתי מצוא, ואיש לבוכ ילכט להבין מן התבוכים את אשר

איןם נתבתים:

צע. היציע התהונגה (ט"א ו ז), יציע עלה (בראשית מט ד), ושרשם יצע.

חלק ב' מחר צעה (ישעה נא ז), ושרשם צעה:

צפ. צפי ראייתם (שמות לח יז), ויצף (בראשית לא טט), שרשם צפה, וצוף דבש (טשי טז כד) שדרשו צוף, אשר היצף את מי ים סוף (דברים יא ד), ויצף הבROL (טיב ו ז), שרשם צוף:

צ. מלא הנזאה (חויקאל יי ב), בנזאה (ויקרא א טז), והגוזן שרש. יציאו (תהלים עב טז) שדרשו צין, והבר עמהם הנזאים (שיר ב יב), עלתה נזהה (בראשית מ ז), ואינם שרש אחד, יציאו שדרשו צין, נזאים שדרשו נזהה, וכן כי ינעו אגניות (דברים בה יא), אשר הצעו (במדבר כו ט), שרשם נזהה:

צק. אק לעט (טיב ד מא), יצוקים (ט"א ז כד), שרשם יצק:
 צר. חלק י' חלקיים. ובפניהם הלקם, אך לא יסוד יסוד במחקה בטעםדים, כי מקצתם צור, ומהם צור, ומהם נזר, והבר יוצר אותו בחרות (שמות לב ד) עם חמץ ביד הזוזר (ירמיה יח ד), והוא מנ זמר וצורת הגנק (דברים יד ביה), והבר עמהם וצורים לבבות שאל (תהלים טט טז), בענין יצר, ואין צורם מן יצר, כי אם לשון צורה, ודינו וצורותם, צורה שלחה, לבבות שאל. ונוצר הסדר (שמות לד ז) שדרשו נזר, וכן החער שלום (ישעה כו ג), נוץ נזר נבעלע בדיניות צדי:
 צעת. מצית בר' אש (חויקאל כא ג), ושרשו יצת, כמו מציב יצב, ודין הוא לדון מצית מציב מהסרי נזין, כמו מפל, אך לפי שנמאזא זיד כתובות בbenin ויחיצבו, הדציב, ומזית בעבור שנמצא אצטנה יהוד (ישעה זו ד) בshell אשימנה יהיו ב' שדרשים יצת וצית, כמו יינק וניק טן ותינקו (שמות ב ט) כמו ותשימחו:

צאן. צאן מרועיך (תהלים עד א), צנה ואלפים (שם ח ח), ולא פ' מה היא צנה, ודע כי היא אליה הנוטה במלת לגאנרכ (במדבר לב כד), כי אליה צאן ההולמים יקום במקומה:

צלם. אך בצלם יתהלך איש (תהלים לט ז), בראשתו למלטה. והוא חלק ב' החלקים, והם ג', בצלמו בצלם (בראשית א כו), וחלק ב' אך בצלם יתהלך איש, לשון חשן כמשטו בערב, ומעניין תשלג בצלמן (תהלים סח טז). אומרים על כנחת ישראל שהוא דומה לוינה לבנה, ואמר יראו לבנותה לבנותה שלג אף' בחשך. וחלק ג' בדברי מנחם, והוא הר צלמן (שופטים ט מה) ולא שם מקום כאשר אמר:

צמה. ב' חלקיים, צמר. ופשחים (דברים כב יא), וחלק ב' צמות הארו (חויקאל ז ג), פרשו עניין נזר וענף, ושם הוא עניין ראש הארו:

צנַס. צגנותות דקota (בראשית מא ב), אמר פתרונו לפני ענינו, וענינו ידוע בלשון תלמוד שת צנומה (ברכות לט ע"א). והבא בשרש צמת, גלי צמתך (ישעה מו ב), ושרשו צם:

צנק. אל המהפקת ואל החזינוק (ירמיה כט כ), ואמר בית הכלא הוא, ואינו כן, כי מהפקת אינו בית כי אם כל' טמן, והוא עשוי מב' עצים שעושים בנתים בית צואר שכיניסו שם [צוארי] האסורים, וכן צנוק מסנן לירדים: צפר. אמר בחלק אי' לצפרית תפארה (ישעיה כח ה), ישוב ויצפר מחר הנלעד (שופטים ז ג), באה הצפירה (יחזקאל ז ז), אמר כי הם לשון ארמית, בקר צפרא, ולא פירושו בן רכני המקרא, בן פרוש צפירות תפארה עגול ללבוב, כמשמעות עשרה צבי שאמר בפסוק. יישוב ויצפר יסוב לאחור לבתו מכאן מחר הנלעד, כי מה ענין ישנים בברק, בידו הוא או להשכים או לאחר עד חש היום בעית רצונו ישוב באשר לא ילך עמהם. והביא בחלק ב' ציפור העזים (דניאל ח ח), וחלק כי צפירים עופות בן יגון הי' צבאות על ירושלים (ישעה לא ה), וכן פת' צפירים עופות בן יהושע ימחר ה' להן על ירושלים, והבר עםם נורי הרכם צפוי (תהלים יא א), ולא פירושו, וכלה פת', נורי הדר כתו צפור [. .]. הרכם מורכב משתי מלות, יכול להיות פרט להר שלכם:

צרח. חלק ב' חלקי, מר נורת (צפניה א י), ריע אפ' יציריה (ישעה טב יי), וחלק ב' על יציריה (שופטים ט מט), והם ענין אחד, לשון צורה, כאשר פרש, יציריה הוא המגנול שהצופה צורה שם ושותמו:

צרך. ואגהנו נברות עצים מכל צרכך (רדה"ב ב טו), זאת המלה אין לה דמיון במקרא, אך בלשון תלמוד נמצא כמו כן. ואין לשמש ממנה רפי לאמר צרכו ברופי, צרכי, כי במקרא הוא דרש כל צרכך, וכל הכנויים בלשון היחיד בן יהיו דרש, אך בכנים הארכיים הרבים יהיו רופאים, צרכי צרכיו ערניך, וכן כל עשרה כינויים לצרך אחד דרגושים, צרכי, ערנו, ערך, וכן כלם, וארכים ורים רפים, וכן דרך דרכנו, דרכם, דרכיכי, ברוך אחת, ולרכמים דרכיהם, דרכיכי, דרכינו, דרכיך, וכן כלום:

אחל מחברת קו"ף.

קב. נקבה שכרכ (בראשית ל כח), מה היה לו לחסר נו"ן נקבה, שהוא כמו שמרה, זנרה, אך בעבור שראה פי הי' יקבנו (ישעה סב ב) בלבד נו"ן אמר כן, ולא חשב בדעות הקוי"ף אשר נקבעו בשמות (במדבר א יי), נו"ן השרש נבלעת בך. וחלק ב' אמר וקצתו לי (שם סג ב), ושרשו קבב, ובאותו חלק חבר ונוקב שם הי' (ויקרא כד טז), והוא מהתלק הראשון, שהוא לשון פרוש, כי אמר איש כי יקלל אלהו ונשא חטאו, כשיקלל אלהו ולא ישמע לבני האדם ונשא חטאו, אך נוקב השם, שמספרש השם בברכתו, מות יומת, וכן אמרו רוכותינו (סנהדרין ז ה). אינו חייב עד שיפרש ויברך. ויש לפאר באורה פרישה פטוק אחר שאמר ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת, ובפרט ואלה המשפטים כבר אמר מכיה איש ומות יומת (שמות כא יב), ואמר פעם אחרת נפש חחת נשף (שם שם סג), ושלש ואמר ומכח אדם יומת (ויקרא כד כא),

ורבותינו דרשו בהן מה שדרשו, למה נכתבו שלשון, ולפי פשטונו אמר בפרק זין הרג, וכאשר הרנו המקלל והותר להם הריגת האדים, שלא יאמרו מעתה יותר לנו להרוג, חור ואמר ומכה אדם יומת, עודכם באורה ריאשנה, והואיל ואמר מכיה איש הזיכר מכיה מכיה בהמה, ואמר נפש תחת נש, נפש אדם תחת נש אדם ונפש בהמה תחת נש בהמה, ואשר אמר אחיך ומכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת, אמר אשר אמרתי לכם מכיה בהמה ומכה אדם במשפט אחד היהו לכם ולגר הנגר אתם. ואמר בחלק ב' ויקב חור ברדתו (מ"ב יב'). וכי לא ידע כי השם הוא נקב, נקבים, וכי ויקב דונשה, למה לא עלה בדעתו הנני, אכן שונא גוניין היה, יין כי ררכם להתבלע, ונס היירין לא ידע להתגלו. ואמר בחלק ד' אחר איש ישראל אל הקבה (במדבר כה ח), ושרשו קנב בשקל סכבי:

קד. יקר יקר ניקוד אש (ישועה י טו), ושרשו קבר. חלק ב' יקר האיש (בראשית כד ב'), שדרשו נקר, וידור נדר. חלק ב' וקרדה המש מאות (שמות ל כר), ושרשו קדר:

קה. התקינה שניי (ירמיה לא ל), אם קרה הבROL (קהלת י'), ושרשם קרה, וחבר עליהם ותבוזו ליקחת אם (משל ל ז), יקתה עמים (בראשית מט י'), ואינם לא טרשם ולא מענינים, כי היוד שרש, ופירושם מלשון ערבית שאומרים למורה ולганעה שיעשה אדם לארכנו או הבן לאביו קרה, אכבריאנסא בלעין, ولو יקורת, לו יהוה הדגנת עמים שיידאו מ לפני:

קו. הביא בחלק א' קו המדה, וכן ינטה (זכירה א טו), את תקות חותם השני (יהושע ב יח), והוא לו לחבר עמה ויכלו באפס תקוה (איוב ז ו), שענינו ימי קלו מני ארן ויכלו באפס החותם. והביא בחלק ב' קוה קותי תי (תהלים ס ב), קorth נפשי (שם קל ה), ואחר יתכן היו לתבן המלה כי תר היין, אם כן לא הייתה אצלו שרש, ואגה וו זו געלתך מן הקראת לעולם שחשבה יתרה, ואמנה ביסוד המלה היא סדרה:

קח. קorth לי (בראשית טו ט), קו מוסרי (משל ח י), ושרשם לך, ומקה שחר (דרכ' יט ז), הקירף דגש בעבור למד הרש, ודיינו מלחה. ואמר ענין שני סכח קו (ישועה ס א), והוא מענין ראשון, לפסקו לקחת האסורים, קווח שרצו לך בשקל בשוא גלו (תהלים טט י) מן נשא, ואמר על סכח:

קיה. יתכן להיות מלה אחת, ואני כי אם שניים:

קמ. חלק א' אקט (תהלים צה י), ואחיקותה (שם קיט קנה), ושרשו קוט, ואמר חלק ב' במעט קט (יהוקאל טז מו), אמר ראוי היהו מנורת קפוץ והג� אין יסוד, והיא יסוד בריאות קטנותי (בראשית לב יא). ותקנן עוד זאת (шиб ז יט), שהוא בשקל חפהל. והביא חלק ב' כעורמן ארוי קיט (דניאל ב לה), והוא חרנות קין, ולמה יגע לעשות חלקו מארמית עם העברי:

קל. קלו מנמרות (חבקוק א ח), קלים هو (אייה ד יט), ושרשם קלל, בריאות דגשנות למד קלו. והביא חלק ב' וגקלה אחיך (דברים כה ג), ונקלה כבוד מואב (ישועה טז יד), ושרשם קלת, לחבר עמה מודיע הקלותני (шиб יט מד), ושרשו קלל, ובן קלות מה אשיך (איוב מ ד). וחלק ב' אמר יקללו המת ואתה תברך (תהלים קט כה), כי קללה אליהם תלוי (דברים כא ב), ולא פרשו, וכת פתרן:

לא תלין נבלתו על העץ, כי יגروم התליו והוא קללה אליהם, כי כל הנקללים היו נתלים, והמקלל השם היה תליי כי דינו היה בסקללה, וכאשר תילו אותו אם ישאר על העץ ישאלו עוברי דרכיהם על מה נתלה, ויאנו להם קלל את השם, ואמרך וכן נמצא שהוא גורם בכל יום קללה השם. ותבר בחלק ד' אביך קלוי באש (ויקרא ב' יד), ותבר עמו נחשת קלל (יהוקאל א' ז), והוא לא פנים קלקל (קהלת י'). ושלשות אלה אינם מן קלוי באש, כי ענינים גנה וזהר, וՓוש בלחם הקלקל (במדבר כא ה), אמרו נשנו קצה בו אעפ"י כי הוא לבן. ותבר בחלק ה' קלקל בחיצים (יהוקאל כא כז), וכל הנבעות התקלקלו (ירמיה ד' כד), ולא פרש, והם חלק א' מן וקלו מנמרים סוסיו, ופרוש התקלקלו, רעשו מרוב קלחותם, כי כבודותם יעדיטים, ופרוש קלקל בחיצים, אמי כי אין עמד על אס הדרך ליוות בחץ להפיל פור, אם ללהת על בני עמן תחלה או על ירושלים, הכל כאשר פרשתי למעללה, וקלקל לשון גנה וזהר, על שם שהחיצים ממורטים ומגניהם, ונפלאתה על זו, נבון במנחים על מה חבר ספרו אשר עקר השרשים, וגם לענפי:

לא עשה פרושים, ויקין לעשות ענביו, ויעש באושים:

קם. חבר עמו קם, הקים, הוקם על (שב' בן א'), קים דברי הפורים (אסתר ט' לב). וחויבר עמם קוממיות (ויקרא בו יג), ולא פרש איד' הוא מענינים, וענינו קומה זקופה. וחויבר עמם את כל הדיקום (דברים יא ז), ולא הוודיע בי' היקום שהוא תוספתם אותיות אמתיניה על השמות, כמספרם בס' הזבורון, וחויבר עמם וענינו קמה (שב' א' טו), קמו עניינו משבבו (מ' א' יד ד), ופרש כמו עמדו מראות, כענין עמדו לא ענו עד (איוב לב טו), ותעמוד מלדת בראשית כת' לה), וויה פרש אם נמצא לשון תקומה בוה הלשון. וחויבר בחלק ב' נקם נקמת (במדבר לא ב'), לא תקום ולא תמור (ויקרא יט יח), וחסר נין לא היקום ולא תמור הבלתיה בדנשות הק"ף, וחויבר עמם נבום קמינו (ההלים מד ז), ולסכלות זה לא נמצא רפואה, כי קמינו הם קמים עליינו, ומזה ראה במלחה זו עניין נקמתה, וחויבר עמם אל ישבי לב קמי (ירמיה נא א'), ופרשו הראשונים כי לב קמי [נכדים] בנותרין אית' ב'יש':

כן. חבר בחלק א' קנים תעשה (בראשית ו' יר), קינה קפו (ישעה לד טו) ושורדים קנן, כמו פחים פחת. וחולק כי קונה שמים ואryn (בראשית יד יט), קניין (ההלים כד ב'), ה' קניין (טשי' ח כב), וחויבר עמם ומקנו פרץ בארץ (איוב א'). ארץ מקנה (במדבר לב ד), ולא ידעת אם היה דעתו בעבור שכונים אותו נקרא מקנה, ולמה לא חבר עמם כי תקנה עבר רשות כה ב'), ועשה מהם חלק אחר. והכיבא בחלק אחר קנה וקנון (שיר ד' יד), וחולק מטנו באשר ינור הקנה (ט' א' יד טו), והם עניין אחר, אך זה קנה מבשטים, וזה קנה שכטוף. וחויבר הקניין מגנורי (זכריה יג ה') עם לשון מקנה, וויה חבר, כי אמר הפקדרני על מקנה ואני נביא: קת. הקיף את העיר (יהושע ו' ב), כי הקיפו (איוב א' ח), ושרש נקפת, בשקל הפלו. וחולק כי ונקפת סככי העיר (ישעה י' לד), חנים ינקופו (ש' כת' א'). נקפת זית (שם ז' ו), תחת חנורה נקפה (שם ג' כד), ושורש נקפת, והם לשון חמוץ וכוריתה, והוא מלשון התלמוד, אין אדרס נוקף אצבעו למטה אאי' מכריין עליו מלמעלה (חולין ז' ע"ב):

קצ. אמר עם חלק ד' ואקוין כב (ויקרא ב' בן), ואל תקוץ בתוכחתו (טשי'.

ג יא), חבר עליהם לקצתו בישראל (מ"ב יב). ויכול להיות מענים לשון מאום, אך אין מושרשים ולא מבנים, כי ואקון בשקל ואקום, ולקצתו בשקל לענות נש (כדבר ל' יד), מבין חזק, וכמו מה שזכה רגלים חם שווה (משל כו ז), לשון כריתה, והם בעין וקצתה את נפה (דברים כה יב), אך וקצתה שדרשו קצץ, מן וקצץ פתילים (שנות לט ג), בשקל וסכנות על הארץ (שם ט ג) מן פך. ואמר בחלק ה' ויקין יעקב (בראשית כה טז), לא הקין (מ"ב ד לא), והם ב' שרשים בעין אחד, קין וקין, ויקין בשקל ויישן (מ"א יט ה), הקין בשקל הרים, ואלו כמו ינק ניק, שאמרתו לעלה שהם ב' שרשים:

ק. אמר בעין אחר ותקיא (ויקרא יח כה), ואמר כי שרצו קייף בלבד, ובזה היה דעתו כדרעת הקוף, כי כל שרצו ינקו, כי ותקיא שרצו קיא, בשקל וחיקם, והבר עמו כאשר קאה את הגוי (שם שם כח), וכן המדרקים הראשונים אמרו כי שרצו קאה, בשקל כנה ראה. והארץ זהה לשון זכר, כמו נעתם ארין (ישעה ט יח), ולא נשא אותו הארץ (בראשית יג ו), ויש מהם אמורים כי הארץ בכאן לשון נקבה מדינה, וקאה בשקל באה, ורחל באה עם העزان (בראשית כת ט), כי אם היה לשון הויה הטעם בק' כמו ורחל גאה. וקו (ירמיה כה גז) שרצו קיה, בשקל חיו, זאת עשו והוא (בראשית מב יח):

קר. יקרה היא (משל ג טז). יקר תפארת (אסתר א ד), חסר יוד, וזה ממנו סיד יוריין שחרר במחברות יוז. ואמר בחלק ב' הוקר ונלך (משל גה יז) ויקר פרידן נפשם (תהלים מט ט), אוקיר אנווש מפו (ישעה יג יב), יקר רוח (משל זי גז), ופרשם לשון מניעת, והם חלק א', את יקר תפארת נדולתו, כלם עין אחד להם, הוקר ונלך, עשו יקר, ואל תבוזו לכת אל בית רעך יותר מדי. וכן ויקר פרידן נפשם, אוקיר אנווש מפו ואדם מכם אופיר, כה פה, אמר על מדי ופרם שיבואו להחריב בכל ואמר הגני מעיר עליהם את מדי אשר כקה לא יהשבו וזהב לא יחפיצו, כי אין בזונם כי אם להרג ולאבד, ואין להם בצע והמוד בממן, שאם היו נתנים להם כל כסף והוב שבעולם להציג אדים מדים שלא ימתו לא היו ללחחים, והו אוקיר אנווש מפו, האיש יקר בעיניהם יותר מפו להמתו. והביא עם אלה אלק עטם בקרי (ויקרא כו מא), והוא חלק י עין מקרת, הקרה נא לפני (בראשית כד יב), ושרשם קרה וקרי בשקל ישב ממנה שני (במדבר כא ב). והביא בחלק ד' עט בצל קורת (בראשית יט ח), וקורו עכבייש אරונו (ישעה נט ה), ואין מעין, כי לשון יארונו אינו נובל על קורות כי אם על בנד, כמו שאמר קוריהם לא יהיה לבניך (שם שם ו), נשמע כי קורים אחרים הם לצורך בנד, ורומו קירות לבוי (ירמיה ד יט), טילש בלעוי. והביא בחלק י' עם מקור מים חיים (ירמיה ב יג), בנקרת הצור (שמות לג בב), חנוך לא נעללה (כדבר טז יד). נקר מעלי (איוב ל יז), ובבל ובלל שפתם, טבל אותם שהם לשון נקור שרשם נקר, ואותם שהם ממוקור מים חיים שרשם קור, מן בהקר ביר טמיה (ירמיה ז י), ומה עין מקור עין טמקור בור ועין, מננה ומאנן. וחבר עם יקרה ערבי נחל (משל ל יז), אני קרתי ושתיתי מים (מ"ב יט כד), ושוב היה לו שלא יחבר ספר, ולא יחבר אמר שפר, וסת' אני קרתי, אמר סנתרוב במקום שהיו יארומים ונחרומים אני החרבתי והובשתי אותם בקף פעמי. טומי מרוב חילוחי, ובמקום שלא היו שט חפרו חילוי ומיד קרו המים, עין מים קרים, והוא

פלאות לשח"ק אשר לא עמדו בו רב בני עמו, כי בהקריר בור טימה בן הקרה רעהם (ירמיה ו ז) שות מבניין הפעיל הם בזודים, לא עשו דבר באחר, וקורתי שהוא מבניין קל הוא עובר למים, בענין אני הקורתו אותם והם קרו. וחבר בחלק ט וקורker כל בני שת (במדבר כד יז), מקרker קיר (ישעיה כב ה), עם קירות הבית (מ"א ו ה), ולא וכבר כי מקרker כמו עיר ועקור:

קשה. בקש לפני רוח (תהלים פג יד), לחשש קש (שמות ה יב). וחלק כי וידבר אתם קשות (בראשית מב ז), אשרעו קשה, וחסר ההיא. ומחלוקת יקרים חסר ייד. ואמר בחלק ו' דא לדא נקשן (דניאל ה ז), והונן שרש.

ולא הביא התקוששו וקוישו (צפניה ב א), ואני כבר פרשטו למעלה:

קדם. לבבל אותם, מי הקדרימי (איוב מא ג), נקרמה (תהלים צה ב), קדרה מורה (שמות בו יג), רוח הקדרים (שם י ג) הביאה בחלק א. ואמר בחלק כי מהכמת כל בני קדם (מ"א ה י), נдол מלך בני קדם (איוב א ג), והם מעין קדרה מורה, על אשר שכנו במורה קראם בני קדם, והביא עםם בן מלכי קדם (ישעיה יט יא), ופירושו בן יוציא קדם ותחלת מתחכמים הראשונים, ויכול להיות כמו בני קדם שהוא חכמים:

אחל מחברת ר"ש.

רא. ותרא האשה (בראשית ג ח), וירא יעקב (שם מב א), ולא ראה כי לא יכול לאמר רא לחסר ההיא בלשון יחיד, אך כאשר יוסף הוויל לרבים, כי אם היה כאומו היה אומר לייחיד רא כמו בא. והביא בחלק ב' מוראכם (בראשית ט ב), מוראי (מלאכי א ז), ושורש ירא. וחלק י' ושמתייך בראוי רב. לרוב (בראשית ו א), כרבעם בן חמאו (חוושע ד ז), ושורש רבב, חםם, חםם, חמס, חמס. רבות מופת (שמות יא ט), שרשו רבה, בשקל עשות עשה, וכן מרבית, לא רבית במחריהם (תהלים מד יג). וחלק בחלק זה תרבות אשים חמאים (במדבר לב יד), אשר טפשתי ורובי (איכה ב כב), רבתה גוריה (יוחאלא יט ב), והם חלק אחר לשון נдол. ואמר בחלק ב' רובה קשת (בראשית כא כ), יומרוו ורבו (שם מט כב), השמייע אל בת בבל ורבם (ירמיה ג בט), ואלו שרשם רבב, רובה רבה, אך ענים אחר, וקשת שם דבר הקשת, והוא בשקל שבת, שהוא כמו בן שם דבר, ויראה עלייו וקשותיהם תשברנה (תהלים לו טו), שניין דנושה ותינו רפיה, בשקל שבתויהם. וחלק י' לשון מריבה, ושורש ריב, ווימ' וירב בנחלה (ש"א טו ה) לשון מארב, וקמצות היוד מושכת האלף, ויארב כמו אין עד תבונתיכם, איוב לב יא, שהוא כמו איזון:

רד. אמר בחלק א' עם ורדו נת פלשטים (עמוס ז ב), מרוע אמר עמי רדנו (ירמיה ב לא), ואין רדנו משרש רדו, כי רדו שרשו ירד, וגם הוא מס"ר יודין שחסר במחברתו, ורדנו בשקל קסנו, מן אריד בשיחי (תהלים נה ג) לשון ביתה. והיום רד מאר (שופטים יט יא), מאר ור בדרכן הדיקות, כי לא יאמר מןILD לד ולא מן ידע רע לשון עבר, ולא מן ישב שב, כי שב הוא לשון תשובה, ודומתו קח על מים רבים (יוחאלא יז ה), שהוא כמו לקת. וחבר בחלק

א' וענינים מורדים תביא בית (ישעה נה ז), וחכר עניי ומורדי (איכה ג יט), ושרשים מרד, ופירושם לשון הכנעה. ותבר בחלק ב' או ירד שיריד (שופטים ה יג), ירד ל' (שם) עם ורדו בדנת הים (כראשית א ב'ח), ושרשם רדה, אך ענינים משונה, כי רדו כמו שלטו, אך ירד שיריד כמו ישבר השיריד שהם ישראל לאחות סיסרא וחילו, ופתחי ה' ירד ל', בעכורי, ומלה ירד מבניין חוק, כמו יצו, יצוה, ומעניין זה רדה הרבש (שופטים יד ט):

רדה. אמר בחלק א' ריח ניתה, והוירד שרש. ואמר בחלק ב' רוח, והריזו ביראת הד' (ישעה יא ג), ולא פרש והריזו, והוא דבריו כמו רוחו. והבר עמהם מרוח אשך (ყקרא בא כ), והמ"ס בו שישי, מן וימrho על השazzן (ישעה לח בא), כמפורש למעלה:

רט. ירד הדרך (במדבר כב לב), והוירד שרש, וענין אחר רטט, ירמיה טט כר') כמו רחת, ושרשו רטט:

ר'. חלק זה שכחו, אף ברוי יתרה עב (איוב לו יא) מן רויה, ומשקלו ונשאו כו. בנים קינה (יהוקאל כו לב'), ולמעלה פרשותיו לכל צרכו:

רכ. רכו דבריו (תהלים נה כב), שרשו רך, וממננו והכאתני מך כלבכם (ყקרא כו לו), והוא לא הביאו, ושרשו רך, ומשקל מך, במועל ידיהם (נחתה ח ז), ושרשו עלל, מן אשר התעללותי (שמות י ב), שענינו התגדלות והחרומתי, וקרוש במועל ידיהם בנשיאות ידיום שנשאו לשמשים ברכו את ה', ודומו נושא לבבנו אל כפים אל אל בשטחים (איכה ג מא), שענינו עם כפים, נשא לבבנו עם כפינו:

רט. תבר לא יפנה דרך נרים (איוב כד יח) עם כי רם הי (תהלים קלח ו), יוספה חבר, וכבר וכרתין, ובחלק ב' אמר כי אנוסה רמה (איוב כה ו), יורם חולעים (שמות מז ב), ושרשם רטט בשקל סבה, נהה, רנה, וירם בשקל ויחם (מייב ד לד). ובחלק נ' אמר עבדי רמני (шиб יט כו), רמה את רעהו (משל' כו יט), ומשקלו צה, וחלק ד' רמה בים (שמות מו א), והוא בשקל בנה. ובחלק הי' כרם ולת (תהלים יב ט) עם היאבה רים עברך (איוב לט ט), ותבר זה אינו נכון, כי רים הוא ראם באליף, קרני ראם (דברים לג ז), וכורום זלוט כורתיו למעלה:

רנ'. פצחו רנה (ישעה יד ז) וכל רנה שרשם רנן, כמו רגען צריקים (תהלים לג א), בשקל גלו. וחלקה כי' חלקיים, כיibia וירא כל העם וירונו (ყקרא ט כד) בחלק ב', ויעבור הרינה במחנה (מייא בב לו), והם ענין אחד, הרמת קול בין בשתחה בין בבכי, כמו קומי רוני בלילה (איכה ב יט). בין לשון הכרהו, ויעבר הרינה במחנה, והוא לא פרשם. ועתה אפשר לך שתי טילות בדרך הדריקות בחבור זה, תרננה שפתוי (תהלים עג) כי הנונין דגשוו, הראשונה להכרת בנין חוק, השניה בעבור נונין הכלל, כי נונין הכתובה לנקבות שם השפטים, ומלה שנית חכמתות בתוכן תרונה (משל' א כ), הנונין דגשנה, ואם נאמר שהונין הכתובה נונין הנקבות, בעבור החכמתות, אין לנו שני נונין השרש אפי' אחת מהן, ואם נאמר כי כרנש זה תחבולנה כי נונין' שם מן רנן, אין זה דרך דגש בעבור כי' אותיות לעולם, אך נאמר כי המלה לשונין יהודה, כמו שאמר בסוף הפסוק ברוחות חתן קולה, וונון תרונה למיד תפעלה, ובנדש נבלעת נונין.

אחרות של הכפל, ואין צורך נקבות ליחידה, והח"א היא תוספת כמו תפעולת לנקבה, כדרך החאי'ן הגנטופות באיתניים לוכר ולנקבה, יפעלה לוכר, תפעולת לנקבה, ובמוכרת תפעולת, וдин תרנה תרנה, וצלה ורנה לעברך ישראל תננה:

רפס. רטסי לילה (שיר ה ב), רטסים (עמוס ו יא), שרשם רפס:

רע. הביא במחברתו ירוע כבירים (איוב ל' כד), רוע עמים (ישעיה ח ט), לשון שבר, ורב נדול פרשו מני ריע וחבר, התחכרו עמים וחותו מיר:

רף. חבר עם וירפו את שבר בת עמי (ירמיה ח יא), ועלהו לתופת (יחזקאל מו יב), ואין תרופה עניין רפואה כי אם שבר, כמו שפרשתי על וירפא בערך נהר. וחבר בחלק י אryn רפאים (ישעיה כו יט), נם הוא נולד להרפה (דה"א ב ו), נולדו להרפה בנה (שם שם ח), והוא סבר כת' הרפה כמשפטו, כי רפה אינה נקבה כי אם וניר כמו רפאים, והאחד רפא באלא"ף, ונחלפה לה"א, משקל רפאים זכרים, רפה זבר, ולנקבה רפאות, צבאות, רפא, צבא. לחבר בחלק ד' בתוך היריות (משלוי כו כב), וכבר פרשתי עם ועלהו לתופת (יחזקאל מו יב) במליה נכספה:

רין. רזה הי להצלני (תהלים ס יד), ושרשו רצח, לחבר בלשון רצון את מי עשקתי את מי רצוני (ש"א יב ג), ותיה לו לחבירו עם קנה רצון (ישעיה מב ג), כי רץ עזוב דלים (איוב כ יט), שרשם רצין, בשקל רצוני סבוני, בדנשות הצד"י:

רק. חבר בחלק ב' ואביה יירוק יירק (במדבר יב יד), יירוד יירד, ומזה השער, יירקה בפנוי (דברים כה ט), הייד שרש, אך רוק (איוב ל י) בשקל חמוץ, קור, מכעלן הכפל, וירוה על זה עד בליע רקי (שם ז יט), שהייד דנשתה, בשקל חמוץ, עין, שרשם מן הכהלולים, וראיה חכמי הדיקות חולקים בתיבה אחת שישר ר' שלמה בן נברול באזהרות של שבועות, אחר אמר וחולין מרקט, לאשה נתקה, ואחד אומר וחולין וווקחת, והודיתו לדברי הראשון, כי רקת מן יירק ברדת מן יירד, וווקחת מן רבק, וממנו כי יירוק הוב (ויקרא מו ח), כמו יסוב מן סכב, ושניהם נכונים, אך בעבר כי אותה הטלה שהוא בפרשת חליזה יירקה היא מן יירק, ובבעור כי וחולין מקור כמו רקת שהוא מקור, ואילו אמר חולצת היה פוב רוקתק:

ר. חלקו ד' חלקים, אי יירוני ויאמר לי (משלוי ד ד), בקול מורי (שם ה יג), הורוני (איוב ו כד), מי כמוני מורה (שם לו כב), איננו מענינים, כי הוא מן יורה בים (שמות מו ד), ונכח פה, הן אל ישניב בכחו, כשהשוברא מעלה ומשגב בן אדם מעלהו בכחו מאיד מאיד, וכשהוא רוצה להשפלו טי כמוני משליך ומשפיל, כי מי משליך ומשפילו עד עפר, ושרש כלם יורה. לחבר בחלק אי לא יכנס עיר מורייך (ישעיה ל כ), והוא מהלך נ', את המורה לצדקה (ויאל ב ב), וכבר פרשתיו למעלה בערך כנף. לחבר בחלק י עם יורה ומלךוש (ירמיה ה כד), תלמידה רוח (תהלים סה יא), כסוי רoise (שם כב ה), ולא היה ולא היה, כי יורה ומלךוש הייד שרש, ותלמידה רוח שרשו רוח בשקל צעה גלה, וכן רוית לחבר עמהם ארין (ישעיה מו ט), ופרשתו כי הוא הפוך ארין. וחלק ד' אמר רד בשרו (ויקרא מו ג), ויירד רינו (ש"א כא יד), וכלו שרש, ואות מהם לא יגרש:

רש. חלקו ד' חלקיים, חלק א' רשות ונקלה (ש"א י"ח כב), וישנה רשות (משלו לא ז), ושותם ריש, וחבר עמם מתרושש ומעשר (ש"א ב' ז), ושותו ריש, בקהל מורייד יורד. וחבר עמם מתרושש והון רב (משלו ג' ז), ולא פרשו, וככה הוא, יש מתהער ומאסף ממון מעשוק ונכבה, ואין כל, כמעט רגע יאבר הכל, ומתרושש, ויש מתרושש ומפזר לדלים, וימצא הון רב, כי מנתחוلال תערב. ואמר בחלק ב' עליה רשות (דברים א' כא). מורתה (שם לג' ז), ושותם ריש. ואמר בחלק ד' כרשיין כורש (עורה ג' ז), ושותו רשות, כמו הגינוי הנה, והגינוי בסמוך, עניין רשות ששותו רשות, כמו פדותה פדה:

רנש. חבר רונם מלך ואנשיו (ונכיה ז' ב') עם אנשי יהודת רנחתם (תהלים טח כח), ורנם מלך הוא שם אדרס, כמו וישלח בית אל שר אצ'ר רונם מלך ואנשיו. לחבר בחלק ב' בצרור אבן בטרגמה (משלו ג' ח) עם וירגנוו ואתו (ויקרא כד כב), ויתכן ונכון מן לשון ארמנן, כי האל"ף והגינוי בו נספות ושותו רנש: רנש. למה רנשו גנים (תהלים ב' א), רנחתת פועלין און (שם סדר ג'), הרינויו (דניאל ז' יב), ולא פרשם, ופורשות למה עשו המון, מהמן פועלין און,

ותרגום המון עמים (ישעה יד יב) אתרגנותה:

רזה. בית מרזה (ירמיה טז ה), מרזה פרוחים (עמום ז' ז), אמר ענן בית משתה, ובית מרזה הוא בית האבלים, כמו שאמר אל TABA בית מרזה ואל חנוד להם כי אסתמי את שלומי מאת העם הזה, וכתיב אחריו וכית משתה לא חבר לשכבה אתם לא אבל ולשאות, ונקרה בית מרזה לפני פשוטו, הבגדים שיטפשו בכית האבל. וכן וסר מרזה פרוחים, פרשו פשוט אותם מכיסות שהז מכיסים בהן מטוחם, קובוטיריש בעלי', שהיו פרוחים על המטוח וועדרים מוה ומרזה כמו מרזה הפוך סרה, וכמוו וסרווחים על ערשות (שם שם ד'). ורבוינו פרשו כמו ענן אבל מרזה (כתובות טט ע"ב) שדרעתו מרזה זהה לעלו': רין. ורוזנים נסדו ייחד (תהלים ב' ב), לא חבר במחברתו מחתה רון (משלו יד כח) שהוא מהם, ובקהל נדול, והם ב' גינויו רון ורונן:

רחם. חלק ישכחו רוח מתקו (איוב כד כ) מן מרותם אמו (במדבר יב יב), לחבר בחלק ב' רחם ארחותנו (ירמיה לא ב'), והזיאו מרחם והרחיקו מנבול, וכבר השיכותי עליון. והיה לו לפרש מרחת משתר לך תל ילהות (תהלים קי ג), וככה פת', השחר והבקר שיצאת לאיר העולם מרחת אמק, לך תל ילהותך, תל של ברכה ירד אותו שחר של ילדותך לך היה, כאמור נדלה:

בשם נשם הנדרולים והיות מצליה בכל מעשיך:

רחש. רחש לבי דבר טוב (תהלים מה ב), לא פרשו, ופורשו מלשון תלמוד מרחשון שפותה (סנהדרין טו ע"ב), וקרוב לו מנתה מרחתה (ויקרא ב' ז), כמו שאמרו רבותינו, מחת צפה ומעשית קשים מרחתה עטוקה ומעשית רוחשים (מנחות ה' ח):

רטב. ירטבו (איוב כד ח), רטב הוא (שם ח טו), לא פרשם, והוא מלשון ערבי, לח רטב:

רכב. ויאסור את רכבו (שמות יד ז), רוכב שמים (דברים לג' כו), חלק מהם רתים ורוכב (שם כד ז), והוא מהן, כי רכב האבן העליונית הרכובת על

התהוניות הנקראת שכב, ורחום קרא כל כל הרוחים ברוחם, ואשר ונר רכב רמש. רמש האדרמה (בראשית א' כה), והוא לו לפרש, כי הוא מהרמיסה בסט"ז. לפי שורותים על האדרמה, וכן נאמר במקום אחר תמו רומס מן הארץ (ישעה מ"ד), ווורה על זה האפס המץ (שם). מן למן התמצז והתעננתם (שם ס"א): רעש. וועשו מפניהם (יחוקאל לח' כ), ותריעש (תהלים י"ח ח), והניע החלק כי ירעיש כלבנון פיריו (שם עכ' טו), שהוא עשר הפך:

רפסד. חביבם חלק אי', ורפהוני בתהוניות (שיר ב ה) הוא חלק ב', והוא כמו סמכוני באשיותו הכתוב בצדנו נפל דבר, ובערכיו קורין לסתן רפהנה:

רפסד. ונביים לך רפסדות (דה"ב ב טו). אמר כמו אלומה. והם העיטם והקשויות וזה וזה על והחוליכים בים, ובמלכיהם הוא אשים ודברות בים (מ"א ה כג), לשון נהנות:

רפק. מתרפקת על דודה (שיר ח ה), ולא פרש, והוא מהערבי שקורין לחבר רפאן, ולתבורה רפקה:

רצח. הביא במחברתו תרצו בו כלם (תהלים סב ד), ולא פרש דרכו, כי נתקלו עליו במסרה, "א תרצו ופירושו לשון קללה, שירוצחו ויחרגו, והוא אמר תרצו פרשו כי מספר הוא מעשיהם הרעים תרצו בו אדים:

רייקם. חבירו במחברת רקס, ותמים בו חוספת, כי הוא מן ריק:

רשף. חלקו ני' חלקים, חלק אי' רשפה רישפי אש (שיר ח ז), וחלק ב' ולחותי רשף (דברים לב' כד), ובני רשף (איוב ה ז) ולא פרש, וחלק חלק אחר ענט רצפים בחלווה שיין בצד'י. ולחותי רשף כמו אוכלי אש, ופירוש ובני רשף מלכאי אש, כמו שאמר משותיו אש להות (תהלים קד ד), ותחלה הפסוק בן פתר, כי אדם לעמל يولד, בן מבעם וחולחתם, כמו מבע המלאכים שהוא להגביה למעללה ולעוף, וכן דרך האדם להיות לעמל:

רתם. חלק אי' אמר נחלי וחותמים (תהלים קכ ד), ופרשטי למעללה שרש וחותמים להלמי (איוב ל ד), שהוא להתחכם באש רחמים, שאשם לא תכבה קרנו כאש אחרת. והביא חלק ב' רתם המרכבה לרכש יושבת לכיש ראשית חמתא היא לבת ציון כי בך נמצא פשעי ישראל (מיכח א י'). כך פת' כי מלכיש שהוא בנבול ישראל קרוב לירושלים היו שלוחים לעזרת מלכי אשור ומפני מצרים שיעורם, ועל זה אמר להם לשון ניומ אסור ורותם המרכבה, וכך כמנגן להביא מלכי האומות לעורתך, כי לא יועילו לך כלום:

אחל מחברת שי"ג

שא. הביא בחלק ג' כי תשא בריך (דברים כד י'), ושרשו נשח, וכדרכו כוון נשח: שלא. אמר בחלק אי' לא תשא (שמות כ ז), ושרשו נשח. ואמר יש שענינו הכאה ושבירה, ישאני עוני (איוב לב' כב), ואני כי מהענין יקחני. וחבר עמו ויעובו שם את עצביהם וישאמ דוד ואנשוי (שיב' ה כא), וענינו וישראלם, כאשר מפרש בדברי חיים וישראל באש, דה"א יד יב), ומלה וישאמ דוד מן שאת המכוה (ויקרא יג כה), והטשאת החהלה (שופטים כ ט). וחבר עמן משפטו

ושאותו (חכוק א'), משאותו לא אוכל (איוב לא כג), והם אין שברנו כי אם פחרנו, ובמהו משתנו ינורו אלים (שם מא יז), והוא חסר אל"ף, ופתורנו מפחדו של ליתן ינורו כל החוקים שבועלם, משבירים יתחתאו, כאשר יראו אותו מכל שברים אחרים יתחתאו, ולא יזכירו אותם כי די להם בשבר זה. ותכר עמה נושא בדרכן סדרים (ישעה י' כו), ופת' ינהנתו ויאחאו כדרך שעשה למצרים. וחבר בעניין משה לשון נבואה, משה דבר ה' (ובירה ט א'), ויש לפרש מה שאמר ירמיהו הנביא ומשה ה' לא תוכרו עוד כי המשא יהיה לאיש דברו (ירמיה כג לו), כה פת' כי ישראלי כאשר היה בא אלהים ירמיהו הוא שואלים ממוני מה משה ה' (שם שם לו), והיה כוונתם בדברו וה מעין משה ארבעים נמל (מיב ח ט), שהיה עליהם למשاوي, והאל הודיעו לנביא וצווו שלא יאמרו משה ה' עוד, כמה שנאמר לא תאמרו עוד משה ה', כי אם מה ענק ה' ומה דבר, ופת' כי המשא יהיה לאיש דברו, דברו של אדם שהוא נשא על שפתיו הוא החטא המכד, ואתם הפקתם את דברי אלהים חיים. ואמר כי יש בעניין הרמת קול, וכגנינו שר הלויים במשא יסור במשא כי מבין הוא (דה"א טו כב), ו לחבר עמו ישאו בתפקיד ובנוור (איוב כא יב), וענינו ישאו קול או יקחו בתפקיד וכנוור, ישאו מדבר (ישעה טב יא), ישאו רנה, אך במשא הלויים יכול להיות משה הארון, וכי ת מלא

בשחוק ווון:

شب. חלק א' אמר ויישב שם עד עולם (ש"א א כב), היושבי בשמות (תהלים קכג א), ושרשם ישב, והוא מן סיד יודין שהCSR במחברת יוד. ו לחבר בחלק אחר ישב ממוני שני (במדבר כא א), ושרשו שבה, וישב וישבנה. ועם ושכית שני (דברים בא י) אשר שבבים היה עמל שומרון (הושע ח ו), וכבר פרשתו כאשר הקרמתי. ואמר חלק ר' ישב רוחו (תהלים קפו יח), כי רוח ה' נשבה בו (ישעה ט ז), והגון בו שרש בראתת דגש שיין ישב. חלק ר' שביב אשו:

(איוב יח ה)

שג. ישנה אשו (איוב ח יא), השנו חיל (תהלים עג יב), ושרשם שנה. וחלק ב' ארדק אשיג (שםות טו ט), ושרשו גש: בסקל אPsi:

shed. שדור נשרונו (מיכה ב ד), ושרשו שדר. לחבר בחלק כי על שדים סופרים (ישעה לב יב), משדר תנומיה (שם טו יא), ושר מלכים תנקי (שם טז), כליה שדר (שם טז ד), והם לשון תענג ואינם לשון דרים כאשר פר': שו. שווייה ה' (תהלים טז ח), פן תשווה לו (טשליל כו ד) וחבריהם, ושרשם :

שם. חבר אני שיט (ישעה לג בא) עם משוט בארין (איוב א ז), והוא מהחולק ב' בשמותים (מ"א יב יא), לשוטט (יהושע גנ יג), טן תפשי משוטט (יהזקאל כו בט), ופירוש אני שיט כמו אני משוטט. ואמר בחלק ד' ווישט המליך (אסתר ה ב). ושרשו ישט, כמו יווד ירד, לחבר השאטים אוטך (יהזקאל כו כו) עם תפשי משוטט, והוא מתרגום ויבנו עשו (בראשית כה לד) ושת עשו, וכמוון בשאט' בנפש (יהזקאל כה טו), והאל"ף בהם שרש:

שך. וחמת המליך שככה (אסתר ז י), כשק חמת (שם ב א), ושרשם שכך. ותביבא בחלק ב' כשק יקושים (ירמיה ה כו) עם ישוק הנחש (קלהת יא) והוא מהחולק הראשון, ופירושו כי נמצאו בעמי רשעים כשק ישור יקושים, כל אחד

ואחד ישור ויביט כמו אותו השך והמניה הפתחים בלבד העופות, אנשים ילנוו, ולמעלה מפורש, ושרש ישוק נשך. ולמה לא התבונן שאינו יכול לומר שנשך: נחש בלא נזין, וכן נטע, נתן, נדר, נפל, לא יתרכנו עבר בלשון קל בלא נזין: של. כי יש לזרק רברים כה מ', ושרשו גשל, כמו ונשל הבROL (שם יט ה), כאשר פרשטי למללה:

שנ. אמר בחלק אי' שן תחת שן (שותה כא כד), הנשכימים בשניהם (טיכה ג ה), ושרשם שנן, הנזין נבלעת בחברתה, ואמר בחלק ב' אם שנוטי ברק חובי, דברים לב מא), חצי גברן שנונים (תהלים קב ד), ושרשם שנן, והם קרובים לעניין ראשון, לשון חרוד, לבן נקראו שנים לחודרים בחתיך המאכלים, וגקרוו בכפל כמו האברים הכהולים, אוניות, עינים, ידיים, גללים, ברכים, בעבור שהם גפולים, שני טורים אחד למללה ואחד למטה. והביא בחלק אחר שנת העובד (קהלת ה יא), ותרד שניתי (בראשית לא מ'), ושרשם ישן, וגם הוא מהשבעון סיד יוריין ששבח בחלקו. וחלק אחר ישנה הכתם הטוב (aicah ד א), וישנו את טumo (ש"א כא יד), ושרשם שנה, זו וישנו במקום זה, כייו ויכו לאחר את האחד (шиб יד ו). וכן חלק משנה כסוף (בראשית מג טו), שרשם ישן: שנה. וכן חלק ישן גושן (ויקרא בו י), שרשם ישן:

שע. אמר בחלק אי' ולא קין ולא מנוחו לא שעה (בראשית ד ה), ויישע ה' (שם ד ד), ושרשם שעה, ופרשם עניין עתרה, וענינים עניין פנה, כמו לא ישעה אל המובחות (ישעה ז ח), וכתחוב בפסוק אחריו ואשר עשו אגביעותיו לא יראה, וזה מוכיח על לא ישעה שהוא לשון לא יפנה. ותבר בחלק ב' עם ילד שעשועים (ירמיה לא ב) למשעי (יזוקאל טו ד), והוא מלשון תרגום וטה את הבית (ויקרא יד מב), וישוע ית ביתא, וענינו בעניין למשוח, כי הטה את הבית טהו במשיחת יד כעין משיחת. ותבר בחלק ב' אל תשעתו (ישעה מא י). עם עניינו השע (שם ז י), והוא לא שעה במחברתו כי הוא כמו שעו מני (ישעהכב ד), השע ממי (תהלים לט יד), לשון רפיון. ותבר אל ישעו בדרבי שקר (שותה ה ט) עם ולא שעו על קדוש ישראל (ישעה לא א) שהוא מלך אי', וכן ואשה בחקיקת תהלים (קיט קיט). ותבר הגנות השועה למלכים (שם קמד י) עם לשון ישועה, ואין שרשם אחד, כי תשועה במשקל תקומה תרומה ומענין שועה, ותשועה שרשוי ישע מענין גושע בה' (דברים לג בט), ובלשון ערבי תשועה אסתאנטה, והוא קובל שועה. ותבר שעה מעליו (איוב יד ו) עם ושוע אל ההר (ישעהכב ה), והוא מענין רפיון, ושוע אל ההר הוא מענין ולכלי לא יאמר שוע (שם לב ה), שענינים לשון מללה, ונשעתה (שם מא כב) ענינו ונפנה ונאה יהרו, וכל שרש שע שהביא בלבלו כלו:

שף. אמר חלק אי' עם ישופך ראש (בראשית ג טו), ושוע עצמותיו (איוב לג כא), וענינים אחד, אך שרשם אינו מיזה, כי ישפו במשקל ענו, צו. והביא בחלק ב' כוכבי נשפו (איוב ג ט), והנזרן שרש, וכיול שהייה השך ישופני (תהלים קלט יא) מענינו, אך לא משרשו. והביא בחלק ה' נשעת ברוחך (שותה טו י), והנזרן שרש וענינו כמו נשבת, מן רוח ה' נשבה בו (ישעה מ ז):

שָׁקַנְתִּי נֶאֱמָר וְשָׁקַנְתִּי לֵי (בראשית כו כו), יְשַׁקְנֵי מִנְשִׁיקֹת פִּיהו (שיר א ב), וְשַׁרְשֵׁם נֶשֶּׁקַן וְחַלְקֵבִי מִשְׁקָה הַרְוִים (תְּהִלִּים קְד י). וְשַׁקְנֵת בְּכָלֵי הַהֲבָב (אַסְטָר א ז), וְשַׁרְשֵׁם שָׁקָה, וְחַבְרֵב עַמְּהָם פְּקָרָת הָאָרִין וְהַשְׁוֹקָה (תְּהִלִּים סְה י), וְאַינוּ לֹא מִשְׁרֵשֵׁם וְלֹא מַעֲנִינֵם, וְהַוָּא מַחְלֵק ד', וְאַל אִישָׁךְ הַשְׁוֹקָתְךָ (בראשית ג טו), וְעַלְיָה תְּשֻׁקָּתוֹ (שיר ז יא), לְשׁוֹן הַאֲוֹתָה, וְפִתְּחָתְךָ פִּזְרָת אָרִין וְהַשְׁוֹקָה, פְּקָדָת אָוֹתָה וְוּכְרָתָה וְוּצְרָתָה וְתִשְׁוֹקָק אָוֹתָה וְעַטְרָתָה בְּגַשְׁמֵי נְדָבָות וְמַעֲנִילִיךְ יְרַעְפֵן דְּשָׁן, וּבְחַלְקֵבִי עַמְּשָׁוֹ שְׁוֹקָה (ישעיה כט ח), שְׁהָוָא לְשׁוֹן הַאֲוֹתָה, הַבָּר נְשַׁקְנֵי בָּר (תְּהִלִּים ב יב), וְשַׁרְשֵׁוֹ נֶשֶּׁקַן, וְפִתְּחָתְךָ אָמָר לְמַלְכִים הַשְׁכִּילְוָו וְהַסְּרָעָו, וְקַחְוָו כְּלֵי יוֹן וְנֶשֶּׁקַן מִן טְהָרָה וְקָדוֹשָׁה, וְעַבְרוּ אֶת הַיְּרָאָה, וְנִילְוָו מַאֲדָר בְּרֻעָה, שְׁתַּרְעָדוּ מִמְּנוּ, פָּנֵי יָאָנָף וְיִקְצָוף עַלְיכֶם, וְתַּאֲבְרָו וְלֹא חַמְצָאוּ דָּרָךְ. וְיַשְׁמַרְשֵׁו וְתַּאֲבְרָו מִדְרִיכָת רַגֵּל שְׂוֹרָנָכוּ וְיַרְמְטוּ אֶתְכֶם, וְוַה בְּעַבוּרְכִי וְתַּאֲבְרָו נַעֲלֵל עַל אֶבֶרֶת הַמִּצְמָצָם, וְלֹא עַל אֶבֶרֶת דָּרָךְ, כִּי לְשׁוֹן אָכֵר אִינוּ לְשׁוֹן אחר. וַיִּמְשְׁקֹנוּ בָּר, תָּנוּ כְּלֵי יוֹן בַּיד הַיְּצָהִית וְהַנְּקָדָשָׁה וְהַבְּרָאָה, וְאַל תַּלְכְּנוּ אַחֲרֵי הַיְּצָהִית פָּנֵי תְּאָבָרָנוּ, וְוַה בְּעַכְורָו שָׁאָבָר נְשַׁקְנֵי בָּר בְּקָפֵין שְׁהָוָא שֵׁשָׁת הַתּוֹאָר, וְלֹא אָמָר בָּר בְּחָולָם שְׁהָוָא שֵׁם הַנְּקָדָשָׁה, בְּשִׁקְלָע, תְּמֵ, קְרֵ, חֵם, שֵׁם דָּבָר, וּקְרֵר וּחַם וּתְמֵס וּתְמֵעַשׂ חָאָר הַדְּבָרִים וְהַמְּעָשִׂים, וְחַבְרֵב בְּחַלְקֵבִי וְעַל פִּיקְיַשְׁקֵבִל עַמְּיִ (בראשית מא ט) עַם וּבָנֵן שְׁמָקֵבִי (שם טו ב), וְאָמָר לְשׁוֹן כְּלַכְלָה הַמִּם, וְאַינְמָה לֹא לְשׁוֹן כְּלַכְלָה וְלֹא לְשׁוֹן פְּרָנְסָה, וְאַינְמָה עַנְיָן אַחֲרָה, כִּי יְשַׁקְנֵשׁ וְשַׁקְנֵשׁ מִלְּשָׁוֹן נֶשֶּׁקַן וְמַנְּן (יחזקאל לט ט), וְמַשְׁקֵבִי שְׁבָיו שְׁקָקֵבִל עַמְּנִין שְׁוֹקָו עַמְּדָרִי שְׁשָׁ (שיר ה ט), וְכָמוֹו בְּעִיר יְשַׁקְנֵו (יוֹאָל ב ט), שְׁהַקְוִיְּנָה דְּנוֹשָׁה יְוָרָה עַל שְׁקָקֵבִל. בְּשִׁקְלָע יְחֻקָּו חַקְקָה, וְשִׁקְלָע מִשְׁקָקֵבִל מִמְּרָא לִיְוָלְדוֹת (משל זי כה), מַכְסָה לְהַיִּ (כְּמַרְבָּר לֹא כה), שְׁרָשָׁם מַרְר, נַסְסָ, בְּרָאִית תְּכָנוֹת עַל הַשָּׁה (שְׁמָות).

יב ד, שהשכמ"ך דוגשה:

שר. רְפָאָוֹת תְּהִי לְשָׁרָק (משל ז ח), שְׁוֹרָק אָנֵן הַסְּהָר (שיר ז ג), וְשַׁרְשֵׁם שְׁרָר, וְדְנָשָׁות רְיִשְׁשָׁה לְשָׁרָק בְּעַכְורָו חַבְרָתָה, וְכָמוֹו בְּשְׁרוּרִי בְּמַנְּנוּ (אוֹב מ טו). וְאָמָר בְּחַלְקֵבִי וְחַשְׁוּרִי לְמֶלֶךְ (ישעיה ג ט), וְחַבְרָו עַם מִשְׁוֹחָה בְּשָׁרָר (ירמיה כג יד), וְאַינְמָה דּוּמָה לֹא בְּשָׁרָשׁ וְלֹא בְּעַנְיָן, וְאָמָר לְשָׁוֹי סִכְהָה הַמִּם, וְעַנְיָן וְחַשְׁוּרִי לְמֶלֶךְ מִן אֲשֻׁרָנוּ (כְּמַרְבָּר כד ז), פְּנִיתָה וְהַבְּתָתָה לְמֶלֶךְ בְּשָׁמָן וְבְרוֹקוּוִים. וְפָרוֹשָׁה בְּשָׁרָר מִשְׁיָה שְׁמוֹשָׁהָן בְּהַאֲנָנִים. וְחַבְרָו בְּחַלְקֵבִי יְוָד וְנֵם כָּל שְׁרִיתָה יְשָׁרָאֵל (דְּהָיָא יְבָ לְח) בְּעַכְורָו שְׁמַצָּאוֹ חַסְרָה, וְשַׁרְשָׁו שָׁאָר, וְחַבְרָו עַמְּוֹ שְׁרִיטִיךְ לְטוּבָה (ירמיה טו יא) וְהָוָא מַעֲנִין מִשְׁרָה קְטוּרִין (דְּנוֹיאָל ה יב), כַּאֲשֶׁר פְּרָשָׁתִי לְמַעְלָה: ש. אָמָר בְּשָׁרָר מִדְאֵי לֹא נְשִׁיתִי וְלֹא נְשִׁוָּה בַּי (ירמיה טו י), וְשַׁרְשָׁם נֶשֶּׁה, חַסְרָה רָאָשוֹ וְסָופָו. וְאָמָר בְּחַלְקֵבִי נְשִׁיתִי טֻבָּה (אַיִלָּה ג ז), יְשָׁרָאֵל לֹא תַּנְשִׁנְיָה (ישעיה מד כא), וְיַחְסְרָהוּ וְיַחְטָהוּ בְּרָאָשָׁוֹן, וְפָרוֹשָׁה לֹא תַּנְשִׁהָה מַנְּנוּ, וּבָא תַּשִּׁי (דְּכָרִים לב יז) חַמְרֵבִי נְוִין וְאַיִן דְּנֵשׁ בְּשִׁין בְּעַכְורָו נְוִין כְּחַבְרָיו, וְהַמְּאֵרָךְ הַמְּעֻמְרָת הַתִּיזְיָה בְּמִקְומָה הַדְּגָשָׁה כְּדָרָךְ הַלְּשׁוֹן שִׁישָׁ נְהָם בְּמִקְומָה, וְכָתוּהוּ וְיַוְדָר יַעֲקֵב נְיִיד (בראשית כה בט), שְׁדִין הַוַּיִּין לְהַדְגָשָׁה כַּאֲשֶׁר בְּאָרְתִּי לְמַעְלָה הַקּוֹ, וְמַשְׁקָל תַּשִּׁי, תַּחְמִי (ירמיה יז כב), וְהַיִּה דִינֵנוּ תַּנְשִׁי, וְהַיּוֹדֵר בְּמִקְומָה הַאֵ, וְדִינֵנוּ בְּשָׁלָם תַּנְשִׁהָה. וְחַלְקֵבִי הַשָּׁה אֶלְוָה חַכְמָה (איוב לט יו) מַעֲנִין נְשִׁנְיָה אֶלְהִים (בראשית מא נא), נְשִׁיתִי טֻבָּה (אַיִלָּה ג ז), וְהָוָא מַעֲנִין, בָּמוּ שָׁאָמָר וְתַּשְׁכַּח כִּי רַגְלֵי.

תורה (איוב לט טו). וחלק כי יש לה אלה מעונך (שם יא ו') מענין והגשה בא לחת (מ"ב ד א), והוא עניינו, בלאו היה מחייב אותך מעונך מעד עונך. וחבר עמכם תושיה בלי ראייה, והוא קרוב מענין יש, כי אין דבר בעולם נקרא יש באמת וולתי ה指挥ה, והוא בתושיה מקום יוזד. וחלק בחלק יש יש מות עלימו (תהלים נה טו), והוא מענין שכחה, כמו שאמר בפסוק ירדו שאול חיים אם המות ישכח אותם:

ח. חבר בחלק ב' עם החופשי שת (ישעה ב ד) שית זונה (משל י ז), יעתף שית (תהלים עג ו), ושניהם מענין שתיה ה' מורה להם (שם ט כא), ושניהם מקור בפועלם. ואמר בחלק ג' שתה ארני (בראשית כד יח), וירשו שתה, וחבר אליו והוא שתותה מרכאים (ישעה יט ז), ואני לשון שתה כי אם מן שתה, שתתו לבכם (תהלים מה יד). וב比亚 בחלק ה' ונשטו מים (ישעה יט ה), בצעמא נשחה (שם מא יז), ונשתה נברותם (ירמיה נא ל), ושרשם נשת, ולא פרשם, ונענים חלשות ודלות, כמו שאמר לדלו ורבו יארוי מצור (ישעה יט ז), וחבר עמהם נברורה ולא בשתי (קהלת י יז), והnbrורה פתחותו, ולא ידע כי בשתי לשון שתה, כמו שאמרו רכובתינו לא בשתי של יין, והוא כמו שאמר הנביא הוא נברורים לשאות יין (ישעה ה נב):

ש. חבר בחלק אי אם יcin שאר לעמו (תהלים עח ב) עם שארה כסותה (שמות כא ז), והוא מוחלק נ' וימטר עליהם עperf שאר (תהלים עח צ), שהוא באשר, ונזרה על זה ה' הכה צור ויוציא מים הגם להם יכול תה אם יcin בשור לעמו, הזכיר לחם ובשר ומים:

שבט. חלקנו נ' חלקיים, לא יסור שבט (בראשית מט י), שבט מלוכתק (תהלים מה ז), כמו ותומך שבט (עמוס א ה), עניין אחד הם עם וכמוון בשבט (ישעה נח צו), בשבט ברול (תהלים ב ט):

שבט. לא חלקין, והוא ב' חלקיים, סרים סוכבים (נחום א ז), שוכן האלה (шиб יח ט), בסבב עין קדומות (תהלים עד ה), עניין ענפים ודליות, שבכים מעשה שביכה (מ"א ז יז), עניין רשת, ובערבי יקרה לה שבכה: שבין. וכרך בחלק ב' כי אהוני השבען (шиб א ט), ולא פרשו, וקדמוני העתים פרשו בו אהוני עון השבען, משבצות הכהנים שערכן בנוב:

שבר. הביא בחלק ב' בשבר איש הר שוברים (בראשית מו יד), אל תשברו מאטם (דברים ב ו) וחרביהם, ואמר לשון מקנה חם, ואני מצאתי בכללם לשון מכירה, ויפתח יוסף את כל אשר בהם וישבר למארים (בראשית מא נו), וכמוון מתי עבר החדר ונשברה שבר (עמוס ח ה), ואני נופלים על קניין ומכירה מדבר אחר כי אם על לשון התבואה, ונמצא במקום שתה לנו שברם בלא כסף ובלא מהירות יין וחלב (ישעה נה א), יוכל שייהו נופל על הלחים בלבך, יהיה חסר לנו שברם בלא כסף ובלא מהירות יין וחלב, קחו בלא מהירות. ואמר בחלק ד' את מספר החלום ואת שברם (שופטים ז טו), אמר עניין פרtron הווא, ואני אומר כי הוא לשון שברון, ואת שברם, נריעותו, שטרת אותו לנרעון להם: שבת. חלקנו ב' חלקיים, והם אחר, כי בו שבת (בראשית ב ג) מענין וישבת (שם ב ב):

שנור. שנור אלפיך (דברים ז יג), כל פטר שנור (שמות יג יב), לא פרשם, והם מעنين שנור אחריו אמרו, אם שנורה תפלתו נפי (ברכות לד עב) לשון תלמוד והם הענלים הקטנים השנורים אחריו אמרו: שכם. חלקו ב' חלקים, וחבר עס ולבכו שכם אחד (עפניה ג ט) דרך ירצהו שכמה (הושע ז ט). ולא פרישן, ואני קיבלתי אותו מרב נדול במקרא, אמר נלעד קריית פועלין און עקבה מרד, ואמר אח'יך וכחכי איש גדורים הבר בהנים דרך ירצהו שכמה כי זמה עשו, פת' נלעד דומיה לאנשי שכם שהיו פועלין און ונואפים, על הה תהיה מלאה דם כמו שכם, וכחכי איש, כמו שחכח יעקב שנקרא איש שם, גדורדים בנוו כמו והחריש יעקב עד בואם (בראשית לד ה), והם חבר בהנים חברות נדולים דרך מיר כשבאו ירצהו שכמה, הרנו אותם מקמן ועד גدول, כי זמה עשו, וכಹנים האמור כאן פתר' גדורדים ואדרונים, כמו ובני דור כהנים הוא (ש"ב ח יח):

שבר. בתער השכירה (ישעה ז ב), ולא פרש, ופרקתו חער האומנים, ששוררים אותם בני אדם ללח' מעני השכירות, ואמר שכיריה בקרבה עגנלי מרבק (ירמיה מו כא) כמו נדוליה, ואינו כי אם לשון שכיר, אותם הגבורים ששנרו לבוכורותיהם היו חלשים וכבדים בעגנלי מרבק ויונסו, ומלה נס יורה על זה שאמר בתחליה היה מצרים נשאים (ישעה יט טו) ואמר נס שכיריה בקרבה נס המתה נס יהדיו ולא עמדו כי יום ארדים בא עליהם עת פקדותם: שלש. חלק ושלישים על כלו (שמות יד ז) מעניין שליש, והענין אחד, והשליש תחת המשנה אשר תחת המלך. וחלק עניין אחר וכל בשליש (ישעה מ יב), והוא אחד, כי שליש נקרא שליש המדה הנדולה, וכן פרשו ותשקמו בדמיות שליש (תהלים ס ז), כי נאמר על גלות בבל שהיה שליש לננות למצרים שהיתה רדי, וננות בבל שביעים:

שמעע. חלקו לעניינים הנה שמווע מובח טוב (ש"א טו כב), חקרו עס להশמעות אונים (יחזקאל כד כו), ואינו נכוון, כי הנה שמווע מובח עניין בעניין שמע ישראל (דברים ה א), שעניינו תאמן ותקבל, וכן שמע בקולי (בראשית כו ח) קבל, כי השמייה بلا האונה והאמנה אינה כלום. והביא בחיבור זה וקורוב לשמווע מתח הכסילים זבח כי איןם יודעים לעשות רע (ק"ת ד ז), אפי' לו כשעים הרעה הם כסילים ואינם יודעים מה הם עושים, אך יקובל מהם מעשה بلا דעת, וכן אמרו רבוינו בין טוב לרע אין מבחינין קרבן לפני. והביא עניין אחר וישמע שאל את העם (ש"א טו ד), וסר אל משמעך (שם כב ד), וישמעו אל משמעתו (ש"ב כג כב), ויכל הוויתו עניין שמע ממש, וישמע שאל, השמייע כרוו בכל העם שיתקנו אלו, וסר אל משמעך, נש珂ר לשמווע סוד המלך כלל רשות, וכן וישמעו דוד אל משמעתו, נתן לו רשות להתקרב לעצמו, ואם הנה עניין קבוץ כאשר אמר מנהם ה' מלשון העברי שאומרים לקבוץ נטעאה כמו שמעה בעברית, כי ב' עברבי בש' בעברית. והביא עמהם כשמע לעודתם (הושע ז יב), ובארתו למעלה, כי פתרו כמו שהשמעו שסת. וישקף שמואל (ש"א טו לט), תרנמ ופשה מן ויפשחני (איכה ג יא), וכן פרשו מנהם בתבורו פשת:

לעדתם [בפרשת] אם בחוקותי:

שסת. וישקף שמואל (ש"א טו לט), תרנמ ופשה מן ויפשחני (איכה ג יא), וכן פרשו מנהם בתבורו פשת:

שעת. מוקל שעתה פרשות אביריו (ירמיה מו ז), יוכל להיות מעניינו שעתנו (ויקרא יט יט), ופירוש שעתה תערובת, וכן שעתנו מעורב צמר ופשטים יתדו: שקט. שוקט הוא אל שטרו (ירמיה מה יא), השמר והשקט (ישעיה ז ד), והם ענין שمرים כאשר פתר. ושקט לא חלון, והוא ב' חלקים דבר והפכו, ארץ יראה ושקטה (תהלים עו ט), כמו ורשה, וכן בהשקט ארץ מדורים שרב. והיה השרב לאנמ (ישעיה לה ז), ולא יכם שרב (ישעיה מט י), אמר עין חורב הם, ולא הביא ראה, ותרגום חורב, שרבא:

شتל. הביא בתכשו בניך כשתילי יותים (תהלים קכח ג), ולא פרש למטה המשיל הבנים לשתילי היותם והאשה לפן, על כן נפלאת עליו על מה יגע, אם היה לנו לזרות שרש החינה שהוא שتل וזה ידוע, כי זה אין חסר, ולא יטע אהם בו, ואמנם זה פת' המקרא, אשתק כנפנ פניה בירכתי ביתך, אין עין בעולם שיתהשש לכאנ ולכאנ כמו עין הגפן, אם לא יסחחו, והצלחתו כאשר יסרוו ולא ייחוו לחהשש ולילך ברכינו, כי אז יעשה ענבים טובים, ואם ינחוו יעשה באושים, בן דרכ האשה, אם תחיה צנעה כמו שאמר בירכתי ביתך ולא ינחווה לנכח חחפה, או יהיו כשרים בניך כשתילי יותים, כי כל האילנות מקבלין הרכבה משני מינין בלבד מן הזית אשר לא קיבל הרכבה, על כן אמר אשתק כנפנ פניה, כשתיה בירכתי ביתך, או יהיו בניך כשתילי יותים, שלא יתרבע וזה בתוכם:

שתם. שтом העין (במדבר כד ג), חבר עמו וישותם (ישעיה נט ט), ואמר לשון ראה, ומאר היה מנחם משותם על המראה הואת, ואין מבין כי וישותם התיו מן התפעל, ורקמה השין בדרכה כל מלת התפעל, כמו וסר מרע משוחול (שם נט טו), וישתמר הקנות עاري (מיכה ז טו). ופירוש שтом פתוח, בן בדברי רבינו עד שיטותם ויסתומם (עכודה וורה סט ע"א), עד שיפתח ויסגור, ובפת' זה לאיתן סגורה:

אחל מחברת תייז.

תא. והתאותם לכם (במדבר לד י), עד תאות נבעות עולם (בראשית מט כו), ולא פרשים, והם לשון נבול, ופירוש עד תאות נבעות עולם, כל ומן שיתה קיים נבול עולם, ושרשים אזה בשקל וההעניהם ענה, ותאות בשקל חalah זו אלה, ותיו נספתן מן אמתניתה, ותאה מללה אחת מענינים אך לא משרשים, תחאו לכם (במדבר לד ז), שרצו תהא, והוא מבניין חזק, ולא נרגש בעבור האל"ף, ומשכלו חציו, תענו את נשוחיכם (ויקרא מז בט). ותבר עם והתאותם, ותתוויתתו (יזוקאל ט ד), הן תהי שדי יענני (איוב לא לה). והם לשון כתיבה, וכמהות יתו על דלותה השער (ש"א כא יד), ושורשים תוה בשקל ויצו צות, ופירוש הן תוי שדי יענני, או ספר כתוב איש ריבי, ואעננו אנכי:

תהו. תהו ובבו (בראשית א ב), פרש מקום נבול, ואני לא נבול ולא חלול, כי בן פשוטו, והארץ הייתה מיר בתקלת בריאתה תהו מעורבתת הרים

והעפר, אח"כ אמר יקו המים מתחת השמיים אל מקום אחד ותראה היבשה וויה בן, נסתלק התהו, ובן בטהרת הארץ והמים היה ריקה מכל בריה נדולות וקטנה, ואמר תוצאה הארץ, ישרצנו המים, נסתלק בהו, וכמהות נאמר בישועה על ארום ונטה עליה קו תזו ואבני בהו (ישועה לד יא), דרך העולם שיטו קו תמורה בבניין, ואמר דרך המשל שיטה עליה קו הרם וחרכה ותהייה בהו, מעורבותה אبني הבניין והעפר, ולא ישאר בה כי אם רוח:

תק. אל תוך הבית (מ"א ו' כ'), והבריח התיכון (שמות כו כח), ושרשם תוך או תך. וחבר במחברות תך, כהתקן כסוף (יחזקאל כג כב), ושרשו נחך, ונראתה הגוֹן הנבלעת, לפחות עליו אש להנתק (יחזקאל כג כ):
תל. חלוקי ד' חלקים, אמר מחלק א' תל עולם (דברים יג יז), ותולול (יחזקאל יז כב), ושרשם תחל. ואמר חלק ב' ותלית אותו (דברים כא כב) ותולוי (ישועה כג כד), ושרשם תלה. וחלק מהם ב' עניינים, והם אחד, תולה ארץ (איוב כו ז). וחבר עמו קוץחותיו תחללים (שיר ה יא), ושרשם תחל וחלק ב' והוא חלק א' ומעניינו, מטל עולם. ואמר עניין אחר תלינו כנורותינו (תחלים קל ב'). והוא מן ותלית אותו, וכן שא נא כליך תליך (בראשית כו ג), כלם לשון תליה, לפי שדרך העולם התוליכים תולין חוכם בצווארים, וכן תרני סופך. וחבר עמהם ותולילינו שמהה (תחלים קל ג), ושרשו ילל, לשון ילה, ותהייו תספת, ותויז מקום יוד' תוצאות, תולדות, שהוא מן יצא, ילד, ופתחונו כי היללה שלינו שמהה היה להם, ויתם ותולילינו שמהה כמו ושוללינו, וכן פתרי כי שם שאלנו שוביינו דברי שיר ותולילינו שמהה, שוללינו שאלנו דברי שמהה שנשיר להם משיר ציון, והם עונים אך נשיר את שיר ציון על ארמת נכר, והוא אומר הלווי המשורר אם אשכחך ירושלם תשכח ימינו גנונה, שלא תרע לנון עוד, ואם לא אוכרבי תרבך לשוני לך, שלא אוכל לשorder, הוכרי שיר הפה והכלני:

תט. ואני בחתמי אלך (תחלים כו יא), אשורי חמיטי דרך (שם קיט א), ושרשם תמס. וחבר עליהם אין בו מתחם (ישועה א ז), אין מתום בשווי (תחלים לח ד), ואין לא משורם ולא מעניינים, ומפת' מתום מתי מספר (בראשית לד ל), שהוא כמו אנשי מספר, והם' האחרונה של מתום נספת, כמו מי חנן, ריקם, שלשים, פתאות, ופירוש אין בו צורת אנוש מרוב המכחות שהביבו, כמו שאמר מכף רגל ועד ראש כלו הוא פצע, מתום אפטנס בלען, אינו ניכר שהיה מארם, וכמוhow החרם כל עיר מרים (דברים ג ז), המתים לרבים, ובבנימין אמר יוכם לפי חרב מעיר מתם עד בהמה (שופטים כ מה), נמצאה כי מתרים ומתום עניין אחד הם כמו אנשים:

תקנ. חלוקי ד' חלקים, א' תנה את נשוי (בראשית ל' כו), חן להם (תחלים כה ד), ושרשם נתן. וחלק ב' נס יתנו בניים (חושע ח י), שם יתנו צדקות ה' (שופטים ה יא), ושרשם תננה, כמו יצו, צוה. ואמר מחלק ד' לחנות לבת יפתח (שם ה יא ט) כמו לפסוד, ואין פשוטו כן, כי אם מעניין שם יתנו צדקות ה' (שם ה יא) היו הולכות אליה ללמידה ולברכה, כי על דרך פשוט המקרא לא הרנה, אך הקריאה ולא אמרה ואבנה על חוי, ונאמר בישועה יעש לה את נורו אשר נור, ולא אמר היולה אותה עולח, וכן היה נורו ותיה לה' והעליתיהם עולח, ותהיי של

והעליתיו מקום או, כמו ומכה אבי ואמו (שמות כא טו), או אמו, וכן ומכו נמצא בידו (שם שם טו), או נמצא בידו:

תם. נחטו נתיבתי (איוב ל יג), ושרשו נחט: תע. תעה לבבי (ישעה כא ד), ושרשו תעה, ובזה תעה, נס כי הדיר נועי נשח, נתר, נתץ, נתק, ואמר כי שרש תש, תר, תץ, תק, וטוב היה לו אם שתק:

תאב. תאבתי לישועתך (תהלים קיט קעד), מתאב אנקו את נאון יעקב (עמוס ז ח), משבר אנקו, כמו ושברתי את נאון עוזכם (ויקרא כו יט), ותאבתי לישועתך, נשברתי בעבר יהול ישועך:

האר. ותאר הנבול (יהושע טו ט), רמנון המתאר (שם יט יג), וחלקו מן לאחר לו (ישעה גג ב), והם חלק אחד, כמו שאמר ויצא הנבול (יהושע טו יא):

חמק. הן עבדי אתהך בו (ישעה מב א), הניח בראש זה מלחה קשה בדיקות, אתה חומיך גורלי (תהלים טו ה), התהייו שרש, וחלקו עליו חכמי הידיקות, י"א שהוא שם דבר כמו חמק, אוכל השברתו מאתם (דברים ב ו), ובא חומיך בשקל ואט אליוו אוכיל (יהושע יא ד), שענינו אוכל, ויא שהוא פועל כמו חומיך סוטך, ובא חומיך בשקל הגני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא (ישעה כת יד): תער. והעכירו תער (במדבר ח ז), והניח הלק כי השב אל חורה (יהזקאל כא לה), האספי אל תער (ירמיה מו ו), שהוא תיק החרב:

תקע. הביא בחלקו האשת התקועית (ש"ב יד ד), ולא ידעתי מה בא להורות אחרי אשר הכל יודעים כי תקע שם עיר היא, כמו שנאמר וישלה התקועה ויקח שם אשא, ומה היה לו לעשות חלקים ממשות הערים אחרי אשר לא חדש בו דבר, על כן נתתי לבני לפרש זה העניין מן התקועיות אשר הביא במחברתו. וישלה התקועה, וכנה פתרי, כאשר ידע יואב כי לב המלך על אבשות וישלה התקועה ויקח שם חכמה ויאמר אליו התאבל נא כאשר מתאבלת על מות נוי, ושם יואב את הדברים בפיה, ויש לשאל אם כן שם יואב את הדברים בפיה על מה קראה חכמה, אבן, הוא שם בפיו על מה היה דעתו לשלהה למלך, והיא הבינה דבר מתחן דבר, והוציאה המשל מלבה ומהכמתה, ויאמר האשא אל מלך, ותשחו ותאמר למלך, יש בפסוק ותאמר כי פעמים כנה פתרונות, ותאמר האשא אל העם השואלים מתחה אני את הולכת, אורה אל המלך אני רוצה לצזעון, אמרו לה לא ישמע אליך כי רבים עומדים עליון, וזה שאמר בסוף הענן, כי יראני העם, הפחדוני כי אטרו לא ישמע אליך, ותאמר שפתוחך אדרבה נא אל המלך אולוי יעשה את דבר אמתו, וזה ותאמר הראשון, ותאמר הוושעה המלך האשא אלמנה אני וימת איש, ולהלא בשארה האשא אלמנה אני נודע כי מות אישא, אך כך פרהונן, האשא אלמנה אני, והנני כאלו מות איש, אם לא ישאר לי הירוש, כי עתה בהיות לי הירוש לא חשבתי שמת איש, אבל עתה וימת איש שלא ישאר לי זכר. ולשפתוחך שני בנים וינצאו בשירה נני וינכו האחד וימתו אותו, בשל על אבשות שהרג את אמןון אחיו, ואין בינויהם מציל, ואין עדים בדבר, כי כל אותם שהרו בשעת הריגת אמןון היו קרובים פטולים לעדות. ותנה כמה כל המשפט על שפתוחך, ונשمرة

נס את הוורש, כונתם להשמור בני הנשאר בעבור הוורשה שתשתאר להם, והן נס את הוורש, כי מטה האחד ונשarra הוורשה ביד השני, ואומרים נשמרה נס את הרואי לירושה כמו שמת אהוו, והם עוזים לבתיו שם לאיש שט ושרירות על פני הארץ, כי אין דין מיתה עליו אחריו אשר אין שם עדים. ויאמר המלך לכוי לביתך ואני אצזה לך, והוא ענהה אין זה כלום, שמא תשכח אתה תהיה נקי על זה, והעווע עלי שבאתי לפניך ולא תקנתי הענן לצרכו, ענה המלך הדבר אליך והבאתו אליו ולא יוסף עוד לנעתך, ענהה היא יוכר נא המלך אה ד' אלהיך, כלומר השבע נא לי, ואז ישקח לבci כי אתה אומר המדבר אליו שבאיינו אליך, ורביכים חם גואלי הדם הקמים לשחת את בני, ואם אביאו לפניך האחד והרגנוו אחר, ועל כן תוכורו שם ח' בשובעה מבני שאני מפחדת מהרבת גואל הדם, מנואלי הדם אשר הם רביכים שלא ישמרו את בני, ויאמר המלך חי ד' אם יפל משערת בנך ארצתה, נשבע לך. או אמרה ולמה חשבת כוותך על עם אלהיך, כמו על איש אלהים, כמו לעם נכרי לא יטשל למקרה (שםות כא ח), שהוא לאיש נכרי, ומזכר המלך הרבר היה באשם לבתיו השיב המלך את נרhone, ומדבר כמו מתדבר, אם מתדבר עם המלך ונוטן לו עצה שלא להסביר את נדחו כאשם הוא ואינו עוזה טוב, כי כמו אשר אמר המלך להציל את אמו מכהן האיש לאשר אין עליו משען מוות בן תריין את עצם על ברוחם להסבירו, כי אין עליו חוכם מיתה, והנה אלהינו כאשר נור כי מות נמות וככימים הנוראים ארצתה, שלא ישאר דבר בכלאי אפי' ריח כמו שיעשה בשביבת היין והשמן, כי כאשר ישפכו הימים לא ישאר בכלים גם את הרוח, ועל אשר ידע דרך בני האדים כי הם עומדים למיתה, ואם יחתאו יהו אוכדים ממנו, ולא ישא אלהים נש' ולא היה נושא ומperf נפש אדם אחר שיחטא, על כן חשב מהשבות לבתיו ידה ממנה נרחה, על כי ראה כי אין בארץ אשר לא יחתא, ואם ימותו בחטאיהם יהיו כמי הנוראים ארצתה, שלא ישאר מהם דבר ויאבדו, על כן חור והשבר לחקן להם שלא ידוו ממנה בני אדים לשוב אלו בעלה ובחות ותשובה, גם אתה יש

לך להשוב מהשבות לקבץ נרחה, וללמוד טמודות הכרוא יתרברך: תקף. תקף כל מלכוו (דניאל יא ז), את כל תקף (אסטור ט בט), וחבר עמהם לתקופות הימים (ש"א א ב), ואינם שרש אחד ולא עניין אחד, כי תקף התיאו שרש, ותקופה במשקל התקופה, תרומה, ותהיינו תוספת אמתניתה, וענין תקף חוק, וענין תקופה סכוב, מן כי הקיפו ימי הטשחה (איוב א ח):

עד פה נשלמו ובזה נחתמו הדברים אשר טעה בהם מנהם, מהם בשורשים אש הריש שמהברתו וישראל שדרשם ונחשב לו אשם, ומהם בעוניים ונחנק פחרוניים מים לא נאמנים, ועתה שימה נא לך להתבונן ותבנה ותكون ותדרע כי לא עולתי אחורי עוללות שניאוותיו כי עצמו מספר ומלהוק על ספר והשכלים

יזיריו כדור הרקיע ומצידקי הצדקה בכוכבים לעילם ועד:

ילד דת מוץ ומיצ' שדי בין ומערבה ומחכמה יינק דד	ושם כסל בclf רג'ל הבונות ווועף חווין לילה זו
דרעה בינהה בשבט האמנות שכן יערכם וכורמלם לב	דרון והכונן וברבי אנוש הרש שרה הכותות וש

ובו לא של לאهل ומומה ביר שכל ותושיה יש
 וכל עמקי שפת צחות וככרי לשון קודש הלא שבר ור
 כפי עניין ודרבי משקליו שיר דרכם באשרוי לב וט
 וכל שועל מהבר אשכבות בין ברשות מהשבות ריעו יצו
 ואיש אהוה נתיב אורה עקלקל בדרכיהם ענו עליו בהי
 ויעור אנוש משכלי בשכלו וכל דבר ישרים בו יען
 ויתנבא ואינו בכתובים כמו התנבאו אלדי ומתי
 בספר יעבר אפל לכבות ושםשו ורחה עליו וננו
 ל��וי לעני שפה שכון עם יטוד נפש ואל קדמה ולה
 דד: דד דד דד דד דד דד דד דד
